

**ВІННИЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ МИХАЙЛА КОЦЮБІНСЬКОГО**

**ФАКУЛЬТЕТ ПРАВА, ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ І
МЕНЕДЖМЕНТУ
КАФЕДРА ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТА МЕНЕДЖМЕНТУ**

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему: «Державна комунікативна політика, особливості формування та реалізації»

Здобувачки 4 курсу АПУА групи
Освітньої програми Публічне управління та
адміністрування
Спеціальності
281 Публічне управління та адміністрування

Галузі знань 28 Публічне управління та
адміністрування
Ступеня вищої освіти бакалавр
Ільєвої Ангеліни Геннадіївни
(прізвище, ім'я, по батькові)

Науковий керівник Конотопенко О.П.,
канд. філ.наук, доцент

Розширена шкала _____
Кількість балів: _____ Оцінка: ECTS _____
Голова комісії _____
(підпис) (ініціали, прізвище)
Члени комісії _____
(підпис) (ініціали, прізвище)
_____ (підпис) (ініціали, прізвище)
_____ (підпис) (ініціали, прізвище)

м. Вінниця 2026

ЗМІСТ

АНОТАЦІЯ.....	3
ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ ПОЛІТИКИ.....	9
1.1. Поняття державної комунікативної політики.....	9
1.2. Еволюція наукових підходів до дослідження державної комунікативної політики.....	13
1.3. Принципи, функції та механізми державної комунікативної політики...	18
Висновки до 1 розділу.....	24
РОЗДІЛ 2. НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ ТА ІНСТИТУЦІЙНІ ОСНОВИ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ ПОЛІТИКИ.....	26
2.1. Міжнародні стандарти та підходи до формування державної комунікативної політики.....	26
2.2. Нормативно-правове забезпечення державної комунікативної політики в Україні.....	33
2.3. Інституційні механізми реалізації державної комунікативної політики...	40
Висновки до 2 розділу.....	44
РОЗДІЛ 3. УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОЦЕСУ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ ПОЛІТИКИ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ.....	46
3.1. Реалізація державної комунікативної політики в умовах воєнної агресії та суспільно-політичної кризи.....	46
3.2. Зарубіжний досвід формування та реалізації державної комунікативної політики.....	54
3.3. Перспективи використання міжнародного досвіду для удосконалення державної комунікативної політики в Україні.....	58
Висновки до 3 розділу.....	60
ВИСНОВКИ.....	63
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	69

Анотація. Ільєва А. Г. Державна комунікативна політика: особливості формування та реалізації: кваліфікаційна робота здобувачки ступеня вищої освіти бакалавр зі спеціальності 281 Публічне управління та адміністрування. Вінниця: Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, 2026.

Мета роботи – визначити особливості формування та реалізації державної комунікативної політики України, ґрунтуючись на комплексному застосуванні теоретичних та практичних складових цього процесу, з урахуванням зарубіжного досвіду. Об'єктом дослідження є державна комунікативна політика. Предмет дослідження – особливості формування та реалізації державної комунікативної політики. У роботі розкрито сутність і зміст державної комунікативної політики, проаналізовано еволюцію наукових підходів до її розуміння, визначено основні принципи, функції та механізми реалізації. Досліджено міжнародні стандарти та підходи до формування державної комунікативної політики, а також нормативно-правові й інституційні засади її втілення в Україні. Окрему увагу приділено особливостям здійснення державної комунікативної політики в умовах воєнної агресії та суспільно-політичної кризи, а також аналізу зарубіжного досвіду і можливостям його адаптації в українських умовах. Розроблено практичні пропозиції щодо удосконалення процесу реалізації державної комунікативної політики. Результати дослідження можуть бути використані для вдосконалення державної комунікативної політики, підвищення ефективності управлінських рішень, розвитку інформаційної відкритості та прозорості влади, а також посилення довіри громадян до державних інституцій.

Ключові слова: державна комунікативна політика, стратегічні комунікації, публічне управління, інформаційна політика, нормативно-правові засади, інституційні механізми, цифровізація, взаємодія з громадськістю, воєнний стан, міжнародний досвід.

Annotation. **Ilieva A. H.** State communication policy: features of implementation and formation: qualification work of a candidate for a bachelor's degree in specialty 281 Public management and administration. Vinnytsia: Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University, 2026.

The purpose of the work is to determine the features of the implementation and formation of the state communication policy of Ukraine, based on the comprehensive application of theoretical and practical components of this process, taking into account foreign experience. The object of the study is state communication policy. The subject of the study is the features of the implementation and formation of the state communication policy. The work reveals the essence and content of the state communication policy, analyzes the evolution of scientific approaches to its understanding, determines the main principles, functions and mechanisms of implementation. International standards and approaches to the formation of the state communication policy, as well as the regulatory and institutional foundations of its implementation in Ukraine, are studied. Special attention is paid to the peculiarities of implementing state communication policy in conditions of military aggression and socio-political crisis, as well as to the analysis of foreign experience and the possibilities of its adaptation in Ukrainian conditions. Practical proposals have been developed to improve the process of implementing state communication policy. The results of the study can be used to improve state communication policy, increase the efficiency of management decisions, develop information openness and transparency of government, and strengthen citizens' trust in state institutions.

Keywords: state communication policy, strategic communications, public administration, information policy, regulatory and legal frameworks, institutional mechanisms, digitalization, interaction with the public, martial law, international experience.

ВСТУП

Актуальність теми. Політика держави у сфері комунікацій є важливим чинником, який забезпечує ефективну взаємодію органів публічної влади з громадянами та структурами громадянського суспільства. За своєю природою система публічної комунікації є багатокомпонентною й охоплює сукупність правових, організаційних, інституційних та інформаційних інструментів, які забезпечують взаємодію органів влади з громадськістю, засобами масової інформації, цифровими платформами зворотного зв'язку та міжнародними партнерами. В свою чергу, належне функціонування цих елементів сприяє підвищенню ефективності публічного управління, забезпеченню відкритості влади та зміцненню демократичних процесів у державі.

Якість державної комунікації безпосередньо впливає на рівень довіри до влади, прозорість управлінських рішень і сприйняття державної політики в суспільстві. У зв'язку з цим, постає необхідність ґрунтовного аналізу процесів формування та реалізації державної комунікативної політики з урахуванням чинного нормативно-правового регулювання та практики діяльності органів публічної влади в Україні.

Особливої ваги набуває питання вибудовування ефективних механізмів державної комунікації в умовах суспільних трансформацій, інформаційної відкритості та зростання ролі цифрових комунікацій. Адже від здатності держави налагоджувати системний діалог із суспільством залежить успішність реалізації реформ, протидія дезінформації та формування стійкої громадської підтримки управлінських рішень.

Науково-теоретичною основою дослідження є наукові праці вітчизняних вчених, розглянуті у рамках кваліфікаційної роботи, зокрема: Н. Баюрко, О. Бессараби, О. Борисенко, О. Боярської, О. Висоцької, В. Губенко, О. Дубіної, О. Єрмоленко, О. Д. Лазор, О. Я. Лазора, К. Майстренко, О. Макеевої, В. Медведської, Т. Огаренко, П. Опанащук, Є. Павленко, О. Сопіної, Д. Тарадуди, Л. Шегида, М. Якимчук та ін. й низки

зарубіжних дослідників. У цих дослідженнях висвітлюються теоретичні засади формування і реалізації державної комунікативної політики, окреслюється еволюція наукових підходів та її понятійно-категоріальний апарат. Автори аналізують принципи, функції й механізми державної комунікації, а також нормативно-правові та інституційні аспекти її реалізації. Окрему увагу приділено впливу сучасних викликів і ролі міжнародного досвіду у вдосконаленні державної комунікативної політики в Україні тощо.

Таким чином, проблематика формування та реалізації державної комунікативної політики неодноразово ставала предметом наукових досліджень вітчизняних учених. Водночас, у науковій літературі переважають дослідження, зосереджені на окремих елементах державної комунікації, наприклад, на нормативно-правових засадах, інформаційній відкритості або діяльності органів влади у сфері взаємодії зі ЗМІ, тоді як комплексний аналіз механізмів реалізації державної комунікативної політики з урахуванням сучасних викликів залишається недостатньо опрацьованим. Це зумовило вибір теми кваліфікаційної роботи – «Державна комунікативна політика: особливості реалізації та формування».

Мета роботи – визначити особливості формування та реалізації державної комунікативної політики України, ґрунтуючись на комплексному застосуванні теоретичних та практичних складових цього процесу, з урахуванням зарубіжного досвіду.

Завдання дослідження:

1. Уточнити поняття державної комунікативної політики.
2. Простежити еволюцію наукових підходів до дослідження державної комунікативної політики.
3. Узагальнити принципи, функції та механізми державної комунікативної політики.
4. Проаналізувати міжнародні стандарти та підходи до формування державної комунікативної політики.

5. Окреслити нормативно-правове забезпечення державної комунікативної політики в Україні.

6. Дослідити інституційні механізми реалізації державної комунікативної політики.

7. Виявити особливості реалізації державної комунікативної політики в умовах воєнної агресії та суспільно-політичної кризи.

8. Описати зарубіжний досвід формування та реалізації державної комунікативної політики.

9. Визначити перспективи використання міжнародного досвіду для удосконалення державної комунікативної політики в Україні.

Об'єктом дослідження є державна комунікативна політика.

Предмет дослідження – особливості формування та реалізації державної комунікативної політики.

Методи дослідження. У ході виконання кваліфікаційної роботи нами були застосовані як загальнонаукові, так і спеціальні методи дослідження. До загальнонаукових методів належать системний аналіз, узагальнення, порівняння, абстрагування та моделювання, що дозволило всебічно розглянути процеси формування та реалізації державної комунікативної політики. Серед спеціальних методів використовувалися інструменти нормативно-правового аналізу, метод порівняння та прогнозування у сфері державного управління. Крім того, для дослідження практичних аспектів взаємодії органів влади з громадськістю були застосовані методи, властиві науці управління, зокрема, метод системного аналізу та метод структуризації управлінських процесів тощо.

Практичне значення одержаних результатів. Результати проведеного дослідження, викладені у кваліфікаційній роботі, можуть бути корисними в практичній діяльності органів публічної влади, відповідальних за реалізацію державної комунікативної політики та організацію ефективної взаємодії з громадськістю. Крім того, отримані висновки та узагальнення можуть застосовуватися у освітньому процесі, при підготовці навчальних та

методичних матеріалів з питань державної комунікації. Загалом, проведене дослідження має комплексний характер, поєднуючи теоретичні розробки з практичними рекомендаціями щодо вдосконалення комунікаційної діяльності державних органів.

Апробація результатів дослідження. Результати дослідження опубліковані на II-й Всеукраїнській науково-практичній конференції за міжнародною участю «Публічне управління та адміністрування в Україні: євроінтеграційний поступ» (м. Івано-Франківськ, 30 травня 2025 р.) та на науково-практичній конференції «Глобальні виклики і сталий розвиток територіальних громад України» (м. Вінниця 31 березня 2026 р.). Матеріали доповідей опубліковані у збірниках наукових заходів.

Робота обговорена й рекомендована до захисту на засіданні кафедри публічного управління та менеджменту Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського.

Структура роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, поділених на 9 підрозділів, висновків, списку використаних джерел та літератури (81 найменування). Основний обсяг роботи – 68 сторінок. Загальний обсяг роботи – 77 сторінок.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ ПОЛІТИКИ

1.1. Поняття державної комунікативної політики

У сучасних умовах інформатизації життя суспільства значно зросла потреба громадян у достовірній та оперативній інформації про діяльність органів публічної влади. Інформаційний потік стає основним інструментом формування громадської думки та оцінки ефективності державного управління. В свою чергу, ефективна взаємодія держави і громадян формує довіру до інституцій та стабільність суспільного життя.

О. Я. Лазор та О. Д. Лазор зазначають, що «управління присутнє у всіх сферах життєдіяльності людей, в усіх суспільствах в усі часи людського розвитку. Поняття “управління” більшість науковців визначає як дію, спрямовану на певний процес (об’єкт) з метою забезпечення бажаних змін. Управління – явище, притаманне різним системам – технічним, біологічним, соціальним та ін.» [23, с. 113].

Звернімо увагу на то факт, що у XXI столітті інформація та комунікаційні процеси є ключовими чинниками соціальної інтеграції людини, слугуючи зв’язуючим мостом між індивідом, суспільством і державними структурами. Високий рівень комунікаційної прозорості дозволяє громадянам активніше включатися в соціальні та політичні процеси, підвищуючи їхню участь у прийнятті рішень, а цифрові технології та медійні платформи забезпечують швидкий доступ до даних і сприяють оперативному реагуванню на суспільні виклики.

Тобто, комунікаційні процеси у XXI столітті є не лише каналом передачі інформації, а й фундаментальним механізмом підтримки соціальної згуртованості та розвитку демократичних практик, зокрема, в процесі державного управління [5, с. 58].

Доречно, на нашу думку, також зауважити, що інформаційний супровід діяльності органів публічної влади є формою інформаційного забезпечення та передбачає комплекс заходів, спрямованих на підвищення ефективності взаємодії між владою та суспільством. Він передбачає інформування громадян про різноманітні ініціативи та заходи органів влади із залученням різних засобів масової інформації, а також проведення брифінгів, круглих столів, семінарів, прес-конференцій та інших публічних подій. Такий підхід, як доводить М. Якимчук, сприяє формуванню прозорості управлінських процесів, підвищенню довіри населення до державних інституцій і зміцненню соціальної відповідальності громадян [64, с. 28].

Крім того, інформаційний супровід дозволяє своєчасно реагувати на запити суспільства та формувати позитивний імідж органів влади як відкритих і підзвітних структур. Завдяки системності та комплексності заходів забезпечується ефективний обмін інформацією та інтеграція громадськості у процеси прийняття рішень. Спираючись на дослідження О. Борисенко та К. Чернокалової, зазначимо, що державна комунікативна політика – це поняття, яке відображає діяльність органів державної влади у сфері управління та взаємодії з суспільством, спрямовану на поширення інформації, ідей, смислів та моделей поведінки [5, с. 58].

О. Бессараба стверджує, що «державна комунікативна політика – це сукупність узгоджених стратегічних підходів, програм і дій, спрямованих на налагодження результативної взаємодії між державою, громадянами, міжнародними партнерами та іншими країнами. Вона визначає інструменти й механізми комунікації із суспільством з метою впливу на суспільні настрої, формування цілісного інформаційного середовища, підтримки суспільних трансформацій, а також зміцнення довіри та легітимності державних інституцій» [3, с. 20].

Як зазначає М. Якимчук, «демократичний розвиток країни проявляється в ефективній комунікації між органами державної влади та суспільством. За допомогою комунікації уряд може підтримувати і налагоджувати зв'язок із

своїм народом, краще його інформувати про свою діяльність і дізнаватися як оцінюються дії саме населення» [64, с. 28].

У науковій літературі зустрічаються різні варіанти терміну: «комунікаційна політика» або «комунікативна політика», причому більшість дослідників сходяться на думці, що ці поняття є синонімами. Зокрема, вона розглядається як інструмент політичного управління, який поєднує у собі різноманітні феномени інформаційного впливу та взаємодії у політичній сфері. Наприклад, П. Опанащук наводить таке визначення поняття державної комунікативної політики: «державна комунікативна політика охоплює комплекс взаємопов'язаних заходів правового та організаційного характеру, спрямованих на збір, обробку, поширення та збереження інформації, що забезпечує вплив уповноважених органів державної влади на управлінські процеси з метою досягнення визначених результатів» [32, с. 8].

Є. Павленко зауважує, що «метою державної комунікативної політики є запобігання, усунення або подолання суспільно значущих проблем у сфері комунікації. Водночас, комунікативна політика конкретного органу державної влади зосереджується на запобіганні та вирішенні проблем, що стосуються виключно сфери його компетенції та повноважень» [33, с. 91].

Нині, як стверджує О. Висоцька, «сучасне розуміння сутності комунікативної політики держави характеризується зміщенням акценту від контрольної моделі взаємодії між державою та суспільством до моделі консенсусу, де комунікативні інструменти розглядаються як ключові умови для поєднання державних, політичних та соціально орієнтованих цілей» [9, с. 221].

Здебільшого, реалізація державної комунікативної політики відбувається через офіційно-ділові тексти, які формалізують зміст комунікацій і спрямовані на забезпечення ефективного управління державою та взаємодії з громадянами.

При цьому, суб'єктом комунікації є офіційна влада, яка визначає напрями, зміст і форми передачі інформації.

Є. Павленко доводить, що «якісна комунікація передбачає, що всі процеси та інститути забезпечують результати, які відповідають суспільним потребам, водночас максимально ефективно використовуючи наявні ресурси» [34, с. 34].

Зауважимо, що за своїм призначенням, комунікативні повідомлення влади виконують регулятивну та стабілізаційну функції, забезпечуючи впорядкування суспільних процесів і підтримання стабільності в державі. Вони також реалізують інформаційну функцію як у внутрішньому політичному просторі, так і у відносинах із міжнародною спільнотою, сприяючи формуванню об'єктивного уявлення про діяльність держави. Крім того, ці повідомлення виконують ідентифікаційну функцію, яка дозволяє позиціонувати органи влади та державу на міжнародній арені, визначаючи їхній статус та роль у глобальному контексті [61, с. 237].

Також варто наголосити на тому, що державна комунікативна політика передбачає забезпечення двосторонньої взаємодії між органами влади та населенням. Це означає, що інформаційний обмін має відбуватися не лише від влади до громадян, а й у зворотному напрямку, що дозволяє враховувати потреби, пропозиції та реакції населення [61, с. 237].

Важливим аспектом державної комунікативної політики є формування довіри до державних інституцій, легітимізації управлінських рішень та стимулювання активної участі громадян у процесах публічного управління. Ця політика забезпечує стабільність функціонування державних органів і створює прозору систему взаємодії з населенням. Адже, як стверджує Л. Шегида, «державна комунікаційна політика є невід'ємною частиною системи публічного управління» [61, с. 237].

Принагідно зазначимо, погоджуючись із О. Єрмоленко, що «сьогодні Україна, як демократична та правова держава, що орієнтується на західноєвропейський вектор зовнішньої політики та інтегрується у глобальний комунікаційний простір, дотримується загальноєвропейських у Європі стандартів діяльності органів публічного управління у сфері комунікацій» [16, с. 20].

Отже, державна комунікативна політика у науковій літературі розглядається як інструмент політичного управління, який поєднує різноманітні феномени інформаційного впливу та взаємодії у сфері політики. Основною метою комунікативної політики є формування єдиного інформаційного простору, де громадяни отримують своєчасну та достовірну інформацію про діяльність органів влади. Однією з її ключових особливостей є те, що суб'єктом комунікації є офіційна влада, яка визначає напрями, зміст та форми передачі інформації. Також важливим аспектом державної комунікативної політики є забезпечення двосторонньої взаємодії між органами влади та населенням, що дозволяє враховувати потреби громадян і отримувати від них зворотний зв'язок. Зокрема, політика комунікацій спрямована на передачу інформації не лише від органів публічного управління до громадян, а й на координацію, контроль та ефективну взаємодію між самими органами влади. Відтак, завдяки цьому інструменту забезпечується прозорість процесів управління, підвищується довіра населення до державних інституцій, що, в свою чергу, сприяє формуванню стабільного та гнучкого публічного управління.

1.2. Еволюція наукових підходів до дослідження державної комунікативної політики

На думку Т. Огаренко, «комунікативна складова є визначальною в усіх сферах суспільства» [31, с. 435]. На нашу думку, це положення підкреслює, що комунікація пронизує всі сфери суспільного життя і визначає ефективність взаємодії між різними інституціями, органами влади та громадянами.

Ми погоджуємося із твердженням дослідника, оскільки без налагодженої комунікативної взаємодії неможливо забезпечити прозорість, координацію дій та досягнення суспільно значущих результатів у будь-якій сфері. Водночас, слід зазначити, що роль комунікації варіюється залежно від

контексту й специфіки діяльності конкретних інститутів, тому її вплив не завжди однаково визначальний у всіх ситуаціях.

Як свідчить аналіз наукових джерел [31; 74; 75], еволюція наукових підходів до вивчення державної комунікативної політики тісно пов'язана з розвитком теорій політичної комунікації та зміною сприйняття комунікативних процесів.

На початкових етапах політична комунікація розумілася як автономний процес, у якому комунікатор передає інформацію отримувачу і очікує певної реакції на її сприйняття. Один із першопрохідців у цій сфері, Гарольд Лассвелл, визначав політичну комунікацію як процес, що аналізується через відповіді на питання: хто повідомляє, що повідомляє, коли, через який канал, кому та з яким ефектом. Лассвелл підкреслював лінійний характер комунікації, де особливу увагу приділяли джерелу повідомлення та його впливу на аудиторію. Він вважав, що політична комунікація є ключовим інструментом формування громадської думки та поведінки громадян [75, с. 8].

Його дослідження показали, що медіа відіграють вирішальну роль у поширенні політичних послань і створенні уявлень про владу та політичні процеси. Лассвелл акцентував на необхідності вивчення ефектів комунікації для прогнозування реакцій суспільства. Він також зазначав, що комунікація є механізмом соціального контролю та легітимізації державної влади. А його модель стала методологічною основою для аналізу політичних кампаній, виборчих стратегій і кризових комунікацій. Крім того, Лассвелл наголошував на значенні часу, контексту та каналів передачі інформації для досягнення очікуваного ефекту [75, с. 9]. Завдяки його роботам сформувалася методологія системного аналізу комунікацій, яка використовується й сьогодні. Отже, Лассвелл вплинув на розуміння політичної комунікації як комплексного явища, де важлива взаємодія між владою, медіа та суспільством, а його ідеї допомагають оцінювати ефективність державних інформаційних стратегій і прогнозувати соціальні наслідки політичних повідомлень [75, с. 9].

Керуючись відомостями, отриманими із наукових джерел [31; 74; 75], можемо зазначити, що у середині та другій половині ХХ століття сформувалися три ключові наукові парадигми у вивченні комунікацій:

✓ Теорії інформаційного суспільства – відбувалося формування нової методології дослідження, предметом якої став аналіз соціальних явищ, а сферою застосування – діяльність людини під впливом інформаційно-комунікаційних технологій. Вони акцентували увагу на тому, як цифрові технології змінюють структуру суспільства, соціальні взаємодії та способи поширення інформації. У центрі досліджень опинялися процеси обробки, зберігання та передачі даних, а також їхній вплив на прийняття рішень у державних і приватних інституціях. Теорії інформаційного суспільства створили основу для подальшого вивчення електронного урядування, соціальних мереж і цифрових платформ як ключових інструментів комунікації [31; 74; 75].

✓ Теорії масової комунікації – акцент робився на вивченні процесу поширення інформації та дій учасників комунікацій. Вони зосереджувалися на механізмах впливу медіа на громадську думку та поведінку населення. Особливу увагу приділяли ролі засобів масової інформації в формуванні політичних настроїв, стереотипів і ціннісних орієнтирів. Ці теорії досліджували ефективність різних каналів комунікації та способи передачі повідомлень від комунікатора до широкої аудиторії. Масова комунікація розглядалася як ключовий інструмент впливу на соціальні процеси та стабільність суспільства [31; 74; 75].

✓ Теорії постмодернізму в дослідженні комунікацій – орієнтовані на критичний аналіз сучасних комунікаційних практик і соціокультурних контекстів. Вони підкреслюють множинність значень та суб'єктивність сприйняття повідомлень різними аудиторіями. Основну увагу приділяють деконструкції традиційних моделей влади, контролю інформації та маніпуляцій у медіапросторі. Постмодерністські підходи вивчають вплив глобалізації, цифрових технологій та культурних змін на комунікаційні

процеси. Вони допомагають зрозуміти, як медіа формують і трансформують соціальні ідентичності та політичні практики в сучасному суспільстві [31; 74; 75].

У 50–60-ті роки ХХ століття дослідження політичної комунікації виокремилися в самостійний напрям, пов'язаний із використанням формалізованих методів системного аналізу. Науковці почали застосовувати кількісні та якісні методи для оцінки ефективності політичних повідомлень і їхнього впливу на громадську думку. У цей період увага зосереджувалася на структурі комунікаційних процесів, каналах поширення інформації та ролі медіа як посередника між владою та населенням. Розвиток системного підходу дозволив формалізувати поняття «політична комунікація» і закласти основи для подальших досліджень у цій галузі [31; 74; 75].

У 70–80-ті роки ХХ століття в межах комунікативного підходу вивчалася широка тематика, пов'язана з комунікаціями, зокрема передвиборчі кампанії, медійні технології в ЗМІ та інші аспекти. Науковці активно аналізували вплив реклами, пропаганди та публічних виступів політиків на формування громадської думки. Зростала увага до ролі телебачення та радіо як ключових каналів масової комунікації. Дослідження охоплювали також соціальні реакції аудиторії та механізми сприйняття інформації. Цей підхід дозволив сформуванню більш комплексне розуміння політичної комунікації як взаємодії між владою, медіа та суспільством [74, с. 16].

З появою віртуального простору рамки поняття «комунікація» значно розширилися. Новими об'єктами дослідження стали цифрові технології, електронне урядування, електронне голосування, політика у соціальних мережах. У сучасній науці існує поділ поглядів щодо місця політичної комунікації в політичній системі: частина дослідників розглядає її не як функцію, а як самостійне явище або процес [51, с. 106].

Т. Шлемкевич доводить, що «на початкових етапах політична комунікація розглядалася переважно як процес односторонньої передачі інформації від органів влади до громадян, без детального аналізу структурних

і процесуальних аспектів, що відображалося в ранніх дослідженнях із політології та соціальних комунікацій» [62, с. 64].

На початку XXI століття українські науковці акцентували увагу на концептуальному осмисленні політичної комунікації та її впливу на формування громадської думки, враховуючи соціальні очікування та політичну культуру населення [62, с. 64]. На думку Н. Войтович, «у сучасних умовах, особливо під час повномасштабної війни в Україні, значення державної комунікативної політики зросло як ніколи» [11, с. 89]. Згаданий науковець стверджує, що дослідники приділяють особливу увагу ефективності комунікації у кризових умовах, коли оперативна передача інформації та залучення громадян до процесів державного управління стають критично важливими. Важливою складовою досліджень є вплив цифрових платформ, соціальних мереж і новітніх медійних практик на формування суспільної думки, мобілізацію ресурсів та підтримку національної стійкості [11, с. 89].

У воєнний час державна комунікація спрямована не лише на інформування населення про хід подій, а й на формування довіри, зміцнення патріотизму та підтримку морального духу громадян. Наукові дослідження вказують на те, що сучасні інформаційно-комунікаційні технології дозволяють державі швидко реагувати на дезінформаційні загрози та забезпечувати безперервний обмін даними між органами влади, громадськістю та міжнародними партнерами. Таким чином, сучасна державна комунікативна політика в Україні поєднує традиційні методи взаємодії з громадянами та інноваційні цифрові інструменти, що стають критично важливими у забезпеченні ефективного управління та суспільної стійкості під час війни [6, с. 453; 14, с. 105].

Н. Баюрко доводить, що «сьогодні державні комунікації є органічною складовою управлінських процесів в Україні та важливим чинником розвитку українського суспільства» [2, с. 30]. Тобто, рівень ефективності комунікаційної діяльності органів державної влади безпосередньо впливає на формування стабільних і довгострокових соціальних зв'язків, забезпечення

планування та реалізації стратегічних реформ, розширення доступу до освітніх можливостей, соціальних послуг та інших ключових ресурсів.

Відтак, узагальнюючи, зазначимо, що еволюція наукових підходів до державної комунікативної політики демонструє поступовий перехід від розгляду політичної комунікації як односторонньої передачі інформації до комплексного аналізу комунікаційних процесів у державі загалом. Дослідження відзначають важливість цифрових технологій, соціальних мереж та медійних платформ для ефективної взаємодії влади з громадськістю. Особливо актуальним стає значення державної комунікативної політики в кризових умовах, таких як війни або надзвичайні ситуації, коли своєчасна та достовірна інформація сприяє стабільності суспільства, мобілізації ресурсів і підтримці морального духу громадян.

1.3. Принципи, функції та механізми державної комунікативної політики

Як зазначає К. Майстренко та ін. «питання комунікативного впливу є центральними у сучасному світі. Це і кризові комунікації, і реклама, і виборчі технології» [25, с. 5].

Реалізація державної комунікативної політики базується на певних принципах, які визначають ефективність обміну інформацією між органами влади та громадянами (рис. 1.1.).

Рис. 1.1. Принципи державної комунікативної політики

Джерело: доопрацьовано автором на основі [25]

Отже, серед ключових принципів державної комунікативної політики – принцип відкритості і доступності, який передбачає, що процес прийняття рішень та їх реалізація мають бути прозорими для всіх зацікавлених сторін. Так, громадяни повинні мати не лише доступ до інформації, а й можливість безпосередньо впливати на управлінські процеси. Це, в свою чергу, підвищує рівень довіри до державних інституцій і стимулює активну громадянську позицію [52, с. 173].

Наступним принципом державної комунікативної політики, який варто виокремити, є принцип двосторонньої взаємодії. Його сутність полягає у тому, що інформаційний потік не обмежується лише повідомленнями від влади до населення. Важливо, щоб органи управління отримували зворотний зв'язок від громадян, враховували їхні потреби та пропозиції. Цей підхід дозволяє коригувати політику та робить управлінські процеси більш гнучкими й ефективними [52, с. 173].

Принцип врахування особливостей аудиторії полягає у створенні комунікацій з урахуванням соціальних умов, культурних традицій і звичаїв конкретних груп. Повідомлення, що відповідають цим умовам, сприймаються легше та з меншою ймовірністю викликають непорозуміння. Водночас, цей принцип забезпечує точність донесення інформації та її відповідність реаліям життя громадян [55, с. 8].

На нашу думку, комплексне дотримання цих принципів формує системний підхід до державної комунікативної політики, що підвищує її ефективність. Адже окреслені нами принципи сприяють формуванню довіри, легітимності влади та стабільності публічного управління. Завдяки їм населення залучається до процесів ухвалення рішень, а держава отримує можливість більш адекватно реагувати на суспільні потреби.

Також звернімо увагу на те, що державна комунікативна політика виконує низку взаємопов'язаних функцій, які забезпечують ефективну взаємодію між органами влади та громадянами. Виокремимо їх, спираючись на положення наукових джерел [10; 15; 27; 55]:

✓ Консервативна функція спрямована на підтримку стабільності державних інститутів та забезпечення безперебійного функціонування суспільства. Вона дозволяє зберігати баланс між традиційними управлінськими механізмами та потребами населення, що є важливим для довгострокової стабільності держави.

✓ Координаційна функція забезпечує узгодження дій різних органів влади відповідно до потреб об'єктів управління та соціальних змін, сприяє гармонізації управлінських впливів та підвищує ефективність прийняття рішень на всіх рівнях публічного управління. Щодо наведеного, варто погодитися із О. Дубіною, яка звертає увагу на те, що «комунікаційну політику окремих органів державної влади доцільно розглядати як складову, що формується та реалізується в контексті загальної державної комунікаційної політики. Саме в межах такої цілісної державної стратегії можуть визначатися конкретні моделі комунікаційної діяльності окремих органів влади» [15, с. 222].

✓ Інтеграційна функція передбачає врахування інтересів усіх складових суспільної системи під час реалізації державної політики, а саме, вона забезпечує вироблення узгоджених управлінських рішень, що враховують соціальні, економічні та політичні аспекти взаємодії держави і населення.

✓ Легітимізаційна функція спрямована на легітимізацію існуючого суспільного порядку та отримання підтримки населення щодо управлінських рішень: вона формує довіру громадян до державних інститутів та стимулює активну участь громадськості у процесах управління.

✓ Соціалізуюча функція передбачає засвоєння громадянами соціально-політичних норм, цінностей і традицій через інформаційний обмін. Вона сприяє формуванню політичної культури, підвищенню соціальної відповідальності та громадянської активності населення.

Варто звернути увагу, що всі названі функції взаємодіють між собою та створюють комплексний механізм забезпечення ефективної державної

комунікації. У сукупності вони дозволяють органам влади не лише інформувати населення, а й активно залучати його до процесів управління. Завдяки цьому формується стабільне, прозоре та взаємозалежне середовище публічного управління, що відповідає сучасним вимогам розвитку демократичного суспільства [10, с. 17; 27, с. 9].

Реалізація державної комунікативної політики здійснюється через низку взаємопов'язаних механізмів, які забезпечують ефективний обмін інформацією між органами влади та населенням.

Наголошуємо на тому, що до основних засобів масової комунікації належать робота зі зв'язками з громадськістю, друковані та електронні ЗМІ, радіомовлення, телебачення, Інтернет, рекламні кампанії, телефонний та телеграфний зв'язок, кіно, театральні вистави, а також мітинги, демонстрації, виборчі кампанії та інші масові заходи та публічні видовища. Кожен із засобів комунікації має свій специфічний зміст і водночас може інтегрувати інший: наприклад, основна інформація в листі передається мовою, у телеграфі – через пресові повідомлення, а у пресі – письмовим текстом.

У науковій літературі запропоновано численні класифікації комунікацій. Однією з найпоширеніших є розподіл на вербальні та невербальні, де перші використовують мовні засоби, а другі – жести, міміку та інші немовні способи передачі інформації. Також розрізняють формальні та неформальні комунікації, що ґрунтуються на офіційних або неофіційних джерелах та каналах взаємодії. Вертикальні та горизонтальні комунікації визначаються рівнем взаємодії: перші відбуваються між різними щаблями влади, другі – між суб'єктами на одному рівні. Крім того, виділяють групові, внутрішньогрупові та масові комунікації, які відображають обмін інформацією між різними групами, усередині групи та охоплюють великі соціальні маси [27, с. 9].

Як доводить Н. Шотурма, «здійснення комунікативної діяльності доцільно трактувати як цілісну систему взаємопов'язаних правових і інституційних елементів, що спирається на базові нормативно-правові засади

та застосування управлінських інструментів, орієнтованих на забезпечення інформаційно-комунікативних потреб суспільства й упорядкування роботи відповідних структурних підрозділів» [63, с. 30].

Механізм інформування передбачає систематичну передачу даних, необхідних для прийняття рішень та організаційної роботи, що підвищує прозорість управлінських процесів. Використання соціальних мереж дозволяє оперативно поширювати інформацію про державну політику, висвітлювати досягнення та пояснювати перспективи її реалізації. Такі платформи сприяють залученню широкої аудиторії і формують довіру громадян до органів влади.

Інтернет-комунікації забезпечують оперативне повідомлення про актуальні події та поширення матеріалів щодо стану реалізації політики в конкретних сферах. Вони дозволяють підтримувати постійний контакт із громадськістю і швидко реагувати на суспільні потреби.

Так, варто погодитися із О. Макеєвою, яка зазначає, що «комунікативні технології сьогодні відіграють помітну роль у реалізації зовнішньополітичних інтересів держав на міжнародному рівні, що зумовлює зростання значення сучасних форм дипломатичної діяльності, зокрема цифрової та мережевої дипломатії, публічної, іміджевої, культурної й медіадипломатії» [26, с. 261].

Окрім того, у рамках взаємодії між особою, суспільством, державою та міжнародною спільнотою актуалізується необхідність дотримання принципів інформаційної та комп'ютерної етики, які сприяють впорядкуванню та гармонізації інформаційних процесів у глобальному комунікаційному просторі. О. Д. Лазор, О. Я. Лазор, О. Яременко доречно зауважують, що «в умовах активного розвитку мережевих інформаційно-комунікаційних технологій традиційна модель New Public Management поступово поступається концепції цифрового врядування. Її ключовими характеристиками є всеохоплююча цифровізація управлінських процесів, розбудова публічних цифрових платформ і мереж, а також налагодження стандартизованої комунікації між органами влади та представниками

громадянського суспільства через електронні канали зв'язку в режимі реального часу» [24, с. 33].

Також зазначимо, що, крім цифрових каналів, важливе значення мають засоби масової інформації, зокрема телебачення, радіо та друковані видання, що дозволяють охопити ширшу аудиторію та підвищити рівень обізнаності населення [60, с. 73].

До додаткових механізмів можна віднести публічні заходи та зустрічі з громадськістю, де органи влади безпосередньо інформують населення і отримують зворотний зв'язок. Електронні сервіси та офіційні сайти органів влади забезпечують доступ до нормативних документів, звітів і аналітичних матеріалів. Також застосовуються опитування, громадські слухання та інформаційні кампанії, що допомагають враховувати думку громадян і формувати соціально значущі управлінські рішення [60, с. 73].

Загалом, наведені механізми створюють ефективну, прозору та підзвітну систему комунікацій. Адже вони дозволяють не лише інформувати населення, а й інтегрувати його у процеси управління, підвищуючи легітимність рішень і довіру до державних інститутів, що дозволяє державній комунікативній політиці стати інструментом стабільного та гнучкого публічного управління.

Отже, державна комунікативна політика спирається на принципи відкритості, доступності, двосторонньої взаємодії та врахування особливостей аудиторії, що забезпечує прозорість управлінських процесів і зміцнює довіру громадян до органів влади. Також, вона виконує кілька взаємопов'язаних функцій – консервативну, координаційну, інтеграційну, легітимізуючу та соціалізуючу – сприяючи стабільності державних інститутів та формуванню активної громадянської позиції. А для реалізації політики застосовуються різноманітні механізми: інформування, використання соціальних мереж, інтернет-комунікації, засоби масової інформації, публічні заходи та електронні сервіси. Загалом, усі ці інструменти взаємодіють між собою, створюючи ефективну систему комунікацій, яка залучає населення до процесів управління та підвищує легітимність ухвалених рішень.

Висновки до 1 розділу

Підведемо підсумки 1 розділу кваліфікаційної роботи.

✓ Уточнивши поняття державної комунікативної політики, можна стверджувати, що вона є ключовим інструментом політичного управління, який об'єднує різні форми інформаційного впливу та взаємодії між державою, громадянами та міжнародною спільнотою. Державна комунікативна політика охоплює стратегії, заходи та механізми для ефективного поширення інформації, формування громадської думки та підвищення довіри до державних інституцій. Основною її метою є створення єдиного інформаційного простору та забезпечення двостороннього обміну інформацією, що враховує потреби громадян і їхній зворотний зв'язок. Державна комунікація виконує регулятивні, стабілізаційні, інформаційні та ідентифікаційні функції, забезпечуючи стабільність і прозорість управління. Сучасні підходи орієнтовані на консенсусну взаємодію та використання цифрових технологій і медійних платформ, що підвищує легітимність рішень і ефективність публічного управління.

✓ Простеживши еволюцію наукових підходів до дослідження державної комунікативної політики, можемо зазначити, що вона пройшла шлях від розгляду політичної комунікації як одностороннього процесу передачі інформації до комплексного аналізу взаємодії влади з громадськістю та міжнародними партнерами. Сучасні дослідження підкреслюють важливість цифрових технологій, соціальних мереж і медійних платформ у забезпеченні ефективності комунікації. Особливо актуальною державна комунікативна політика стає в умовах криз та воєн, коли своєчасна, достовірна і мобілізаційно-орієнтована інформація підтримує стабільність суспільства. Поєднання традиційних і цифрових методів забезпечує прозорість, оперативність та ефективність управлінських рішень. Таким чином, сучасна державна комунікація є ключовим механізмом формування довіри, національної єдності та інтеграції громадян у процеси публічного управління.

✓ Узагальнивши принципи, функції та механізми державної комунікативної політики, ми звернули увагу на те, що вона базується на відкритості, доступності, двосторонній взаємодії та врахуванні особливостей аудиторії, що забезпечує прозорість управління та зміцнює довіру громадян до влади. Державна комунікативна політика реалізує консервативну, координаційну, інтеграційну, легітимізуючу та соціалізуючу функції, сприяючи стабільності державних інститутів і активізації громадянської позиції. Для її впровадження використовуються різноманітні інструменти: інформування, соціальні мережі, інтернет-комунікації, ЗМІ, публічні заходи та електронні сервіси. Спільна дія цих механізмів формує ефективну систему комунікацій, яка інтегрує населення у процеси управління та підвищує легітимність рішень.

РОЗДІЛ 2

НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ ТА ІНСТИТУЦІЙНІ ОСНОВИ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ ПОЛІТИКИ

2.1. Міжнародні стандарти та підходи до формування державної комунікативної політики

У сучасних умовах трансформації системи публічного управління та посилення глобалізаційних процесів міжнародні стандарти й підходи відіграють визначальну роль у формуванні державної комунікативної політики. Адже вони не тільки окреслюють базові принципи відкритості, прозорості, підзвітності та дотримання прав людини, а й встановлюють орієнтири щодо стратегічного планування та координації комунікаційної діяльності органів публічної влади.

Звернімо увагу на те, що саме міжнародні стандарти визначають механізми використання комунікацій у системі публічного управління, забезпечення ефективної взаємодії держави з громадянським суспільством, просування національних інтересів на міжнародній арені та формування позитивного іміджу держави. Крім того, як зазначають О. Попроцький та Я. Ярощук, «вони враховують соціокультурні, історичні та політичні особливості різних країн, що дозволяє адаптувати універсальні стандарти до національного контексту» [37, с. 96]. Тобто, у зазначеному контексті, міжнародні стандарти можна вважати методологічною та нормативною основою для розроблення збалансованої, системної та довгострокової державної комунікативної політики.

Керуючись узагальненнями сучасних науковців, задля систематизації комплексу міжнародних стандартів, які формують правову, методологічну та практичну основу державної комунікативної політики, на нашу думку, доцільно представити їх у вигляді узагальненої таблиці (назви міжнародних актів розташовано за тематичним підходом) (табл. 2.1.)

Таблиця 2.1

**Міжнародні стандарти формування державної комунікативної
політики**

№ з/п	Назва документа	Рік прийняття	Опис
1	2	3	4
1	Міжнародний пакт про громадянські і політичні права	1966	Стаття 19 гарантує свободу вираження поглядів та доступ до інформації; фундаментальне право на комунікацію
2	Загальна декларація прав людини	1948	Визначає свободу переконань та вільне поширення інформації як невід'ємні права особи
3	Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод	1950	Стаття 10 закріплює право на свободу вираження поглядів та отримання інформації без втручання держави
4	Конвенція Ради Європи про доступ до офіційних документів	2009	Регламентує механізми доступу до публічної інформації та обов'язки держав щодо прозорості
5	Хартія основних прав Європейського Союзу	2000	Стаття 11 гарантує свободу вираження поглядів і засобів масової інформації; підтримує демократичні комунікаційні процеси
6	Резолюція Генеральної Асамблеї ООН «Використання ІКТ у цілях розвитку»	2011	Підкреслює важливість доступу до інформаційно-комунікаційних технологій для розвитку особистості та держави
7	Політика відкритих даних у країнах ЄС	2010	Забезпечує доступ громадськості до урядової інформації у цифровому форматі; підсилює прозорість управління
8	Міжнародна програма розвитку комунікації ЮНЕСКО	1980	Сприяє плюралізму медіа та розвитку незалежних інформаційних платформ у різних регіонах світу

Продовження табл. 2.1

№ з/п	Назва документа	Рік прийняття	Опис
1	2	3	4
9	Орхуська конвенція	1998	Гарантує доступ до екологічної інформації та участь громадськості у прийнятті рішень; формує стандарти комунікації влади
10	Порядок денний ООН у сфері сталого розвитку до 2030 року	2015	Ціль 16 акцентує на відкритості інституцій і доступі до інформації; підтримує інклюзивне врядування
11	Open Government, OECD	2010	Передбачає системне використання консультацій, цифрових платформ участі та оцінювання ефективності комунікаційної політики
12	Стандарти стратегічних комунікацій НАТО	2010	Орієнтовані на протидію інформаційним загрозам та координацію державних повідомлень у кризових ситуаціях

Джерело: доопрацьовано автором на основі [5; 12; 34]

Далі обґрунтуємо значення наведених у таблиці 1.1. міжнародних стандартів для формування державної комунікативної політики.

Міжнародні документи визнають право на комунікацію як фундаментальне право людини, що закріплено у Міжнародному пакті про громадянські та політичні права 1966 року, стаття 19 якого визначає свободу комунікації як частину свободи вираження думок та доступу до інформації [28]. Подібні гарантії передбачені також у Загальній декларації прав людини, де свобода переконань і вільне поширення інформації визначаються як невід'ємні права кожної особи [17]. У європейському правовому просторі відповідні стандарти закріплено у статті 10 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, яка встановлює право на свободу вираження поглядів та отримання інформації без втручання органів державної влади [20].

Важливе значення має й Конвенція Ради Європи про доступ до офіційних документів, що конкретизує механізми реалізації права на доступ до публічної інформації та визначає обов'язки держав щодо забезпечення прозорості. Крім того, стаття 11 Хартії основних прав Європейського Союзу (The Charter of Fundamental Rights of the European Union) закріплює свободу вираження поглядів і свободу засобів масової інформації, підкреслюючи значення комунікаційних процесів для функціонування демократичного суспільства [79; 35, с. 52].

Аналогічно, міжнародні стандарти наголошують на важливості права на доступ до інформації як складової свободи інформації та гарантії відкритості публічної влади, що створює умови для участі громадськості у процесах прийняття рішень та контролю за діяльністю органів влади. Зокрема, важливим документом є Резолюція Генеральної Асамблеї ООН 2011 року «Використання інформаційно-комунікаційних технологій у цілях розвитку» (Information and communications technologies for development : resolution / adopted by the General Assembly) [70], яка підкреслює, що розвиток особистості, суспільства та держави значно залежить від доступу до сучасних комунікаційних технологій та інформаційного контенту в мережі Інтернет. Керівництво міжнародних організацій, таких як Європейський Союз, акцентує увагу на захисті свободи думки та висловлювання, а також права на приватність, закликаючи держави забезпечувати ефективні гарантії цих прав для всіх громадян на всій території країни.

Одним із прикладів практичної реалізації таких стандартів є політика відкритих даних в країнах-членах ЄС, де урядова інформація про бюджетні видатки, законодавчі ініціативи й рішення органів влади доступна в електронному форматі для громадськості, що підсилює прозорість державного управління. Додатково, міжнародна практика включає створення умов для плюралізму засобів масової інформації, що, зокрема, було забезпечено Міжнародною програмою розвитку комунікації ЮНЕСКО (International Programme for the Development of Communication) 1980 року, яка сприяла

диференціації медіа та розвитку незалежних інформаційних платформ у багатьох регіонах світу [71].

Слід також згадати і про Орхуську конвенцію, яка гарантує доступ до екологічної інформації та участь громадськості у прийнятті рішень, формуючи стандарти комунікації влади з громадянами у сфері публічної політики [21].

На глобальному рівні значну роль відіграють документи Організації Об'єднаних Націй, зокрема Порядок денний у сфері сталого розвитку до 2030 року (Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development), який підкреслює необхідність інклюзивних інституцій та відкритого доступу до інформації (Ціль 16) [80].

Також слід згадати підходи Організації економічного співробітництва та розвитку щодо відкритого врядування та залучення громадян (Open Government), які передбачають системне використання консультацій, цифрових платформ участі та оцінювання ефективності комунікаційної політики [77].

У безпековому вимірі важливими є стандарти стратегічних комунікацій, розроблені в межах НАТО, що орієнтовані на протидію інформаційним загрозам та координацію державних повідомлень у кризових умовах [50, с. 39].

Отже, міжнародні стандарти державної комунікативної політики охоплюють не лише класичні гарантії свободи слова та доступу до інформації, а й цифрові права, захист персональних даних, відкритість врядування, участь громадськості, медіаплюралізм і стратегічні комунікації в умовах інформаційної безпеки. Це свідчить про комплексний і багатовимірний характер сучасних міжнародних підходів у цій сфері.

Далі звернімося до характеристики міжнародних підходів до формування державної комунікативної політики.

Стратегічна комунікація передбачає скоординовану інформаційну політику, комплексні плани та програми дій, а також інтеграцію з іншими елементами національної влади для забезпечення цілісності комунікативної стратегії. Наприклад, у Великій Британії урядова служба стратегічних

комунікацій розробляє загальнонаціональні інформаційні кампанії з підтримки державних програм у сфері охорони здоров'я, освіти та безпеки, що дозволяє ефективно доносити ключові меседжі до широких верств населення [50, с. 38].

Також варто підкреслити, що підходи можуть бути спрямовані на стандартизацію, коли створюється уніфікована комунікативна концепція для зовнішніх ринків з метою формування єдиного образу країни на міжнародній арені, або на адаптацію, що передбачає врахування специфіки конкретної держави та ринку та розробку диференційованих комунікаційних кампаній, орієнтованих на національні та культурні особливості аудиторії. Наприклад, у Японії уряд проводить адаптовані інформаційні кампанії щодо безпеки на транспорті, які враховують регіональні мовні та культурні відмінності, що сприяє більшому залученню громадян до дотримання правил [50, с. 39].

Існує також змішаний підхід, який поєднує стандартизовані та диференційовані форми комунікацій, забезпечуючи ефективність та гнучкість політики, зокрема у вигляді «директивних» кампаній, які включають елементи обох стратегій.

Важливо зауважити, що в міжнародній практиці спостерігаються випадки, коли національні інтереси превалюють над міжнародними нормами, особливо в питаннях мінімізації ризиків та загроз для суспільства в межах держави. Це проявляється у формуванні комунікативних політик, що спрямовані на захист внутрішньої безпеки, інформаційного простору та суспільної стабільності. Наприклад, деякі країни обмежують доступ до певних інтернет-ресурсів під приводом запобігання дезінформації чи загрозам національній безпеці, що є предметом дискусії між захистом прав людини та державними інтересами. Так сталося, зокрема, в Ірані, де влада неодноразово вдавалася до масштабних відключень інтернету під час політичної напруги чи конфліктів, суттєво обмежуючи доступ до глобальної мережі за мотивами національної безпеки; такі заходи викликали критику правозахисників як удар по правам людини та свободі вираження думки [72].

У лютому 2026 року уряд Габону вирішив призупинити доступ до кількох соціальних медіа та цифрових платформ, стверджуючи, що вони поширюють «шкідливий, наклепницький контент» та становлять загрозу національній безпеці й стабільності; при цьому опоненти назвали ці обмеження спробою придушити свободу думки та протестні настрої [69].

Разом із тим, дотримання міжнародних стандартів дозволяє державам забезпечити баланс між правами громадян, ефективністю управління та міжнародними зобов'язаннями.

Відтак, розглянуті міжнародні підходи до формування державної комунікативної політики включають стратегічну комунікацію, яка забезпечує скоординовану інформаційну діяльність та підвищує імідж держави як на внутрішній, так і на міжнародній арені. Водночас національні інтереси іноді призводять до обмежень у доступі до інформаційних ресурсів, як це спостерігалось в Ірані та Габоні, що створює дискусію між захистом прав людини та забезпеченням безпеки. Разом із тим, дотримання міжнародних стандартів дозволяє державам поєднувати ефективність управління, захист прав громадян та виконання міжнародних зобов'язань.

Підводячи підсумок, слід зазначити, що міжнародні стандарти та підходи до державної комунікативної політики створюють комплексну основу для розробки стратегій, які підвищують імідж держави, зміцнюють демократичні засади, забезпечують прозорість та відкритість публічної влади, а також сприяють гармонійному розвитку суспільства в умовах глобалізації та інформаційного впливу міжнародної спільноти. Використання комбінованих підходів, які поєднують стандартизовані та адаптовані форми комунікацій, дозволяє ефективно враховувати національні особливості, потреби громадян і динаміку глобального інформаційного простору, а також забезпечувати сталість державної політики комунікацій у довгостроковій перспективі.

2.2. Нормативно-правове забезпечення державної комунікативної політики в Україні

Як свідчать реалії часу, сучасна українська держава продовжує потребувати активного використання інформаційних ресурсів та організації ефективного інформаційно-комунікативного забезпечення діяльності органів публічної влади, включно з цифровою взаємодією, що безпосередньо впливає на ефективність управління на всіх рівнях. Публічне управління сьогодні активно реалізується в інформаційному просторі, що робить його ключовим інструментом державного регулювання. У цьому контексті, на наш погляд, розвиток відкритого та інтегрованого інформаційного середовища держави, за умови збереження її цілісності та єдності, є пріоритетним стратегічним напрямом державної інформаційної політики та одним із головних об'єктів інноваційного розвитку.

Як зазначає І. Ніколіна, «цифровий розвиток у світі є ефективним засобом фундаментальних трансформацій у системі державної влади. За її словами, сучасні цифрові технології та комунікації дедалі активніше використовуються для управління та взаємодії між державою, регіонами, спільнотами та громадянськістю, а також для забезпечення продуктивного зв'язку між владою і громадянами» [76, с. 164].

Погоджуємось також із думкою І. Вороненка, який зазначає, що «актуальність інновацій сьогодні значно зростає. Це пояснюється, по-перше, необхідністю відновлення економік країн після світової фінансової кризи, де інновації є дієвим інструментом досягнення цього завдання, а по-друге, трансформацією способів функціонування економіки та суспільства під впливом сучасних технологічних змін. Особливо це стосується сфери інформаційно-комунікаційних технологій, включно з впровадженням технологій штучного інтелекту, блокчейну, Інтернету речей, доповненої та віртуальної реальності, які суттєво трансформують процеси виробництва, торгівлі, логістики, навчання та накопичення знань» [12, с. 39].

Враховуючи, що інформаційний простір держави, у якому реалізуються процеси інформаційної взаємодії, передусім, формується взаємодією громадянського суспільства та органів публічної влади, як ключові об'єкти регулювання державної комунікативної політики та інструменти публічного управління можна виділити окремі сфери цієї взаємодії (рис. 2.1.).

Рис. 2.1. Сфери взаємодії суспільства та органів публічної влади в інформаційній галузі

Джерело: доопрацьовано автором на основі [10, с. 39]

Слід підкреслити, що ефективність управлінських процесів у зазначених сферах інформаційної взаємодії в сучасному інформаційному суспільстві значною мірою залежить від рівня впровадження органами публічної влади цифрових інструментів управління та інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ). Сьогодні ми спостерігаємо новий етап розвитку ІКТ, який зумовлений, зокрема, поширенням технологій штучного інтелекту, віртуальної та доповненої реальності. Розвиток сучасних цифрових технологій спрямований на спрощення комунікацій та взаємодії між державними органами, громадськістю та бізнесом, підвищення мобільності, адаптивності та функціонального різноманіття цифрових платформ і додатків.

Завдяки ІКТ забезпечується широкий спектр можливостей для реалізації державних програм, інформаційних кампаній, освітніх та наукових ініціатив, а також підвищується ефективність публічного управління і комунікативної взаємодії на всіх рівнях. Крім економічного ефекту, розвиток інформаційної індустрії має суттєвий вплив на формування прозорої та відкритої державної комунікативної політики.

За висновком І. Ніколіної та В. Кузінської, «цифрова революція докорінно змінила традиційні способи мислення та діяльності у всіх сферах життя і продовжує трансформувати їх. Сфера публічного управління та адміністрування також зазнає цих змін, що зумовило появу нової концепції – цифрового урядування, яке охоплює ширший спектр функцій і можливостей порівняно з традиційним е-урядуванням, відповідаючи новим потребам суспільства та держави» [29, с. 189].

За словами О. Болотової, «електронна взаємодія дозволяє органам державної влади оперативно обмінюватися документами та отримувати їх у цифровому форматі в режимі реального часу» [4].

З урахуванням викладеного, можна стверджувати, що ключовим показником ефективності сучасної держави є рівень інформаційно-комунікативного забезпечення діяльності її органів, який безпосередньо впливає на соціально-економічний розвиток суспільства та цифрову взаємодію органів публічної влади. Сучасні цифрові технології підвищують ефективність та оперативність надання адміністративних послуг, спрощують комунікацію громадян і юридичних осіб із державними структурами та сприяють більшій прозорості діяльності органів влади. Рівень цифровізації процесів публічного управління прямо визначає добробут населення, економічний розвиток країни та ефективність реалізації державної комунікативної політики, забезпечуючи відкритість, доступність та інтерактивність комунікацій між владою та суспільством.

Реалізація цих можливостей потребує належного нормативно-правового забезпечення. Нормативно-правове забезпечення державної комунікативної

політики в Україні базується на комплексі законів, підзаконних актів, стратегічних документів та нормотворчих ініціатив, які визначають правові механізми взаємодії держави з громадськістю, гарантують свободу слова та доступ до інформації, регламентують захист прав у медійному середовищі та встановлюють основні принципи організації та функціонування комунікаційної діяльності державних органів.

Одним із фундаментальних актів, що закладає правові основи комунікації між державою та громадянами, є Конституція України [20]. Стаття 34 Конституції України гарантує кожному право на свободу думки та слова, на вільне вираження поглядів, а також забороняє цензуру. Стаття 33 визначає право кожного на вільне пересування і вибір місця проживання, що у контексті комунікативної політики підкреслює доступність інформаційного простору для всіх верств населення [22].

Цивільний кодекс України (ЦК) встановлює правові норми щодо особистих немайнових та майнових відносин, зокрема тих, що виникають у процесі комунікацій та взаємодії в публічній сфері. У цьому контексті особливу увагу слід приділити статті 200 ЦК, яка визначає поняття «інформація» як нематеріального блага. Стаття 277 регулює правила спростування недостовірної інформації, а стаття 278 забороняє поширення відомостей, що порушують особисті немайнові права. Стаття 296 конкретизує право на використання імені, тоді як стаття 302 визначає основні принципи реалізації права на інформацію [59].

Закон України «Про інформацію» регламентує правові відносини, пов'язані зі створенням, збиранням, отриманням, зберіганням, використанням, поширенням, охороною та захистом інформації [38]. Зокрема, стаття 3 цього Закону гарантує кожному громадянину право на доступ до інформації та забезпечує рівні можливості для участі в інформаційному просторі держави.

Базовим законодавчим актом у сфері забезпечення доступу до державної та публічної інформації є Закон України «Про доступ до публічної інформації» [41]. Він встановлює порядок отримання інформації від органів державної

влади, зобов'язує формувати єдині інформаційні ресурси, визначає строки відповідей на запити громадян та механізми оскарження при порушеннях. Він спрямований на забезпечення прозорості діяльності публічної влади як ключового елементу державної комунікативної політики.

У сфері медіа-регулювання важливе значення має Закон України «Про суспільні медіа України», що створює правову основу для діяльності суспільного мовника як незалежної інституції, яка має забезпечувати неупереджене інформування громадян [42].

Захист прав громадян у цифровому середовищі та забезпечення безпеки інформаційного простору держави регламентовано Законом України «Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах», який визначає правові засади обігу інформації, порядок забезпечення кібербезпеки та відповідальність за порушення у сфері інформаційних технологій [39].

У контексті електронної комунікації, держава також впроваджує нормативно-правові механізми, які забезпечують функціонування цифрових сервісів та електронного урядування. Закон України «Про електронні документи та електронний документообіг» [40] і Закон України «Про електронну ідентифікацію та електронні довірчі послуги» [43] створюють правову базу для формалізованої взаємодії органів влади з громадянами в електронному середовищі, що є частиною комунікативного забезпечення урядування.

Закон України «Про електронні комунікації» [44] впроваджує ключові новації у сфері зв'язку. Він забезпечує гармонізацію національного законодавства з нормами Європейського Союзу шляхом імплементації положень Європейського кодексу електронних комунікацій та встановлює правові засади регулювання комунікаційних мереж, послуг електронних комунікацій та пов'язаного з ними обладнання.

Закон України «Про публічні електронні реєстри» [45] визначає правові, організаційні та фінансові засади створення та функціонування публічних електронних реєстрів.

Закон України «Про хмарні послуги» [46] регулює правові відносини, що виникають у процесі обробки та захисту даних при використанні технологій хмарних обчислень, наданні хмарних послуг та специфіці їх застосування у публічному секторі.

Окрему групу нормативних документів становлять стратегічні акти, що визначають пріоритети державної комунікативної політики. До таких належать Стратегія інформаційної безпеки України, яка визначає ключові напрями державної інформаційної політики, заходи щодо протидії дезінформації, координацію державних та громадських інституцій у сфері комунікацій. Цей документ поєднує міжнародні стандарти свободи слова і інформації з національними викликами та безпековими вимогами [54].

Крім того, важливою складовою нормативно-правового поля є постанови Кабінету Міністрів України та інструктивні документи, що керують роботою центральних органів влади в частині комунікацій. Наприклад, Положення про департаменти або управління з питань інформаційної політики визначають компетенції та завдання щодо формування державних комунікаційних кампаній, їхню координацію між відомствами та співпрацю з громадськими організаціями і медіа. Також Положення про офіційні сайти органів державної влади встановлює стандарти публікації інформації, оновлення даних та забезпечення доступності контенту для всіх користувачів.

У вересні 2017 року Кабінет Міністрів України затвердив Концепцію розвитку електронного урядування в Україні [47]. З метою її практичної реалізації було прийнято відповідний план заходів, у якому окреслено завдання для профільних міністерств і відомств, визначено строки їх виконання та механізми контролю.

У листопаді 2017 року Кабінет Міністрів України також ухвалив Концепцію розвитку електронної демократії в Україні разом із планом заходів щодо її впровадження [48].

Окрім цього, постановою Кабінету Міністрів України від 4 грудня 2019 року №1137 було затверджено «Положення про Єдиний державний веб-портал

електронних послуг» [36]. У цьому нормативному акті визначено призначення, основні функції, завдання та коло учасників функціонування порталу «Дія», а також врегульовано питання наповнення інформаційних ресурсів, ведення реєстру адміністративних послуг і загальні організаційно-правові засади його діяльності.

Також постановою Кабінет Міністрів України від 30 січня 2019 року було затверджено «Засади реалізації органами виконавчої влади принципів державної політики цифрового розвитку» [18], які визначають ключові підходи, принципи та інструменти впровадження цифрової трансформації в діяльності органів виконавчої влади.

Концепція розвитку цифрових компетентностей, затверджена Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 3 березня 2021 року [49], узагальнює нормативні підстави забезпечення готовності суспільства до цифрових трансформацій та формування ключових знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів і інших особистісних якостей у сфері інформаційно-комунікаційних та цифрових технологій, що становлять цифрову компетентність.

Названі нормативно-правові акти, що з часом оновлюються та адаптуються до сучасних викликів, спрямовані на унормування та уніфікацію правових аспектів цифрової взаємодії органів публічної влади.

Зауважимо також, що важливою тенденцією є адаптація національного законодавства до міжнародних стандартів прав людини в інформаційній сфері, що проявляється у регулярних оновленнях нормативних актів України, врахуванні рекомендацій ОБСЄ, Ради Європи, ООН щодо свободи слова, захисту журналістів та доступу до інформації. Така динаміка сприяє гармонізації національної правової системи з міжнародними зобов'язаннями та створює правові гарантії реалізації комунікативних прав громадян у сучасних умовах.

Отже, нормативно-правове забезпечення державної комунікативної політики в Україні є комплексною системою, що охоплює конституційні

принципи, закони про доступ до інформації, медіа-регулювання, інформаційну безпеку, цифрове урядування та стратегічні документи. Воно забезпечує правову основу для прозорої, відкритої та ефективної комунікації між державою та суспільством, інтегруючи міжнародні стандарти та національні вимоги.

2.3. Інституційні механізми реалізації державної комунікативної політики

Інституційні механізми реалізації державної комунікативної політики є комплексно вибудованою системою органів публічної влади, нормативно-правових засад, управлінських інструментів та процедур, спрямованих на забезпечення ефективної взаємодії держави з громадськістю, засобами масової інформації та міжнародними партнерами. Ця система охоплює як стратегічний рівень формування комунікативної політики, так і практичний рівень її впровадження через діяльність відповідних інституцій.

На думку В. Терещук, «державна комунікативна політика України здійснюється через систему інституцій, які забезпечують ефективну взаємодію влади з громадськістю, медіа та міжнародними партнерами» [57, с. 82].

А. Гнатюк доводить, що «інституційні механізми реалізації державної комунікативної політики України – це система органів, структур та регуляторних закладів, які забезпечують організовану, системну та ефективну взаємодію держави з громадськістю, засобами масової інформації та міжнародними партнерами» [13, с. 49].

Дослідник стверджує, що вони формують правові, організаційні та процедурні засади поширення інформації, реалізації державних стратегій у сфері комунікацій та протидії дезінформації. Через ці механізми забезпечується відкритість і прозорість діяльності органів влади, підзвітність

перед суспільством і формування довіри громадян до державних інституцій [13, с. 49].

До інституційних механізмів належить система координації стратегічних повідомлень на рівні Президента України та Кабінету Міністрів України, діяльність регуляторних органів медіа, органів інформаційної безпеки та регіональних підрозділів, що інтегрують державні комунікаційні стратегії на місцевому рівні. Тобто, вони є ключовим інструментом реалізації політики держави в інформаційній сфері та сприяють ефективному управлінню суспільною думкою і міжнародним іміджем країни. Ця система включає як центральні органи влади, так і регіональні підрозділи та спеціалізовані державні служби, що разом створюють цілісне інформаційне середовище для реалізації принципів відкритості, прозорості та доступності інформації.

На стратегічному рівні координацію комунікацій здійснює Президент України та Офіс Президента. Вони формують ключові повідомлення про державну політику, забезпечують комунікацію з міжнародною спільнотою та з населенням, а також створюють імідж країни на глобальній арені. Прикладом успішної комунікаційної ініціативи стала кампанія «Be Brave Like Ukraine», що виникла під час повномасштабного вторгнення 2022 року. Кампанія поєднувала сучасні візуальні коди, історичні образи та меседжі про сміливість українців. Вона охопила мільйони людей в Україні та за її межами, зокрема через соціальні мережі та розміщення плакатів у європейських містах, що значно посилило міжнародну підтримку та солідарність із Україною [65].

На рівні виконавчої влади Кабінет Міністрів України відповідає за координацію комунікаційних ініціатив центральних органів влади та реалізацію урядових програм. Міністерство культури України, у свою чергу, займається розробкою державних стратегій у сфері медіа, протидією дезінформації та підвищенням медіаграмотності населення. Яскравим прикладом є антикорупційні кампанії у межах Державної антикорупційної програми та Комунікаційної стратегії на період до 2025 року, де понад 100

органів влади були залучені до роз'яснювальної роботи та поширення інформації. Реалізація цих заходів дозволила охопити широке коло громадян і суттєво підвищити обізнаність про механізми протидії корупції [58].

Особливу роль у забезпеченні прозорості медіа відіграє Національна рада з питань телебачення і радіомовлення, яка контролює дотримання стандартів мовлення та гарантує плюралізм думок. Наприклад, у кампанії «Corruption Kills, Wake Up!», проведеній разом із громадськими організаціями, Нацрада забезпечила широке поширення матеріалів через ефірні та онлайн-канали. Статистика свідчить, що потенційна аудиторія кампанії перевищила 11,5 млн осіб, а відеоматеріали переглянули понад 400 тисяч разів на YouTube [19, с. 117].

В умовах сучасного інформаційного протиборства особливого значення набуває діяльність державних інституцій у сфері інформаційної безпеки. Зокрема, важливу функцію виконує Державна служба спеціального зв'язку та захисту інформації України, яка відповідає за охорону державних інформаційних ресурсів і протидію кіберзагрозам. Функціонування таких органів визначається положеннями Закон України «Про основи національної безпеки України», у якому інформаційну безпеку віднесено до ключових пріоритетів державної політики [3, с. 24].

На регіональному рівні активну роль у комунікації відіграють обласні та районні адміністрації, створюючи відділи зі зв'язків із громадськістю. Вони не лише інформують населення про місцеві програми та послуги, а й організують громадські обговорення та публікують офіційну інформацію на сайтах та у місцевих медіа. Так, у 2020 році було реалізовано кампанію «Civil Society and Government – Best Cooperation Practices», що демонструвала приклади ефективної взаємодії держави та громадянського суспільства, стимулюючи залучення населення до публічної політики [8].

Важливим елементом комунікаційної системи є державні інформаційні платформи, такі як data.gov.ua, kmu.gov.ua, rada.gov.ua та president.gov.ua, які дозволяють громадянам отримувати актуальні дані про діяльність органів

влади. Ці ресурси забезпечують відкритість і підзвітність, дозволяють інтерактивно взаємодіяти з державою та формують єдиний інформаційний простір [50, с. 39].

На думку І. Нинюк, «одним із важливих інструментів реалізації державної комунікативної політики є соціальний маркетинг. Він передбачає цілеспрямоване використання комунікаційних стратегій і методів маркетингу для просування соціально значущих ідей, поведінкових змін та програм держави серед населення» [30, с. 4].

Соціальний маркетинг, у контексті державної політики, спрямований на підвищення громадянської активності, популяризацію здорового способу життя, протидію корупції та дезінформації, а також формування відповідальної поведінки громадян. Він реалізується через різні канали – соціальні мережі, медіа, державні платформи, зовнішню рекламу та інформаційні кампанії, що поєднують освітній і мотиваційний ефекти. Таким чином, соціальний маркетинг є інституційним механізмом комунікації держави з суспільством, сприяє підвищенню обізнаності громадян і формуванню позитивного іміджу державних інституцій на національному та міжнародному рівні [30, с. 4].

Отже, державна комунікативна політика України є багаторівневою та комплексною. Через центральні органи влади, регулятори медіа, органи інформаційної безпеки та регіональні підрозділи держава реалізує стратегії, що поєднують відкритість, доступність та ефективність комунікацій. Приклади кампаній – «Be Brave Like Ukraine», антикорупційні ініціативи та соціальні проекти громадських організацій – демонструють реальний вплив на суспільну думку та міжнародний імідж країни. А статистичні дані підтверджують, що ці механізми забезпечують широке охоплення громадян і формування довіри до державних інституцій.

Висновки до 2 розділу

Підведемо підсумки 2 розділу кваліфікаційної роботи.

✓ Проаналізувавши міжнародні стандарти та підходи до формування державної комунікативної політики, можемо зазначити, що вони закладають її комплексну нормативну й методологічну основу в умовах глобалізації та цифровізації, закріплюють фундаментальні принципи свободи слова, доступу до інформації, прозорості, підзвітності та участі громадян у прийнятті рішень. Водночас, сучасні міжнародні документи розширюють класичне розуміння комунікації, охоплюючи цифрові права, відкриті дані, медіаплюралізм і стратегічні комунікації в безпековому вимірі. Значну роль відіграють підходи відкритого врядування та стратегічної комунікації, які забезпечують координацію державних повідомлень і формування позитивного іміджу держави. Міжнародна практика демонструє необхідність поєднання стандартизованих і адаптованих моделей комунікації з урахуванням національного контексту. Разом із тим, баланс між правами людини та інтересами національної безпеки залишається складним і дискусійним питанням. Відтак, дотримання міжнародних стандартів сприяє формуванню ефективної, демократичної та довгострокової державної комунікативної політики.

✓ Окресливши нормативно-правове забезпечення державної комунікативної політики в Україні, ми виявили, що йому властиві системність та комплексність. Воно базується на конституційно закріплених принципах свободи слова, права на інформацію та заборони цензури, що формують фундаментальні засади взаємодії держави й суспільства у сфері комунікації. Вагоме значення мають галузеві нормативно-правові акти, які регулюють інформаційні відносини, доступ до публічної інформації, діяльність медіа, питання кібербезпеки та функціонування електронних комунікацій. Окремим стратегічним напрямом розвитку є цифрова трансформація публічного управління, яка передбачає нормативне врегулювання механізмів

електронного урядування, інструментів електронної демократії та надання державних послуг у цифровому форматі. Водночас, правове регулювання спрямоване на забезпечення координованості державних електронних ресурсів, упровадження хмарних технологій і підвищення рівня цифрових компетентностей населення. Важливою тенденцією є адаптація національного законодавства до міжнародних стандартів у сфері прав людини, інформаційної безпеки та відкритого врядування. Загалом, сучасна нормативно-правова база України створює передумови для формування прозорої, підзвітної та ефективної системи державної комунікативної політики в умовах цифрової трансформації суспільства.

✓ Дослідивши інституційні механізми реалізації державної комунікативної політики, ми зазначили, що вони передбачають системну взаємодію центральних органів влади, регуляторних структур, органів інформаційної безпеки та регіональних підрозділів. Також, забезпечують відкритість, прозорість і підзвітність державних інституцій перед громадськістю та міжнародними партнерами. Координацію стратегічних повідомлень здійснюють Президент і Кабінет Міністрів України, а міністерства та відомства реалізують державні програми та комунікаційні кампанії. Соціальний маркетинг використовується як ефективний інструмент формування громадянської активності та поширення соціально значущих ідей. Державні інформаційні платформи забезпечують доступ до актуальних даних і сприяють інтерактивній взаємодії громадян із владою. Інституційні механізми створюють цілісне інформаційне середовище, що зміцнює довіру громадян і формує позитивний міжнародний імідж України.

РОЗДІЛ 3

УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОЦЕСУ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ ПОЛІТИКИ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ

3.1. Реалізація державної комунікативної політики в умовах воєнної агресії та суспільно-політичної кризи

Умови повномасштабної воєнної агресії та суспільно-політичної кризи в Україні зумовили кардинальну трансформацію державної комунікативної політики, яка перетворилася на один із ключових інструментів забезпечення національної безпеки. Її реалізація сьогодні охоплює декілька рівнів, які функціонують у режимі постійної інформаційної взаємодії між державою та суспільством (рис. 3.1.).

Рис. 3.1. Рівні реалізації державної комунікативної політики

Джерело: доопрацьовано автором на основі [3; 19; 30]

Відтак, представлений механізм демонструє, що кожен із рівнів державної комунікативної політики виконує конкретну функцію: інституційний забезпечує організаційні та правові основи взаємодії, цифровий – реалізацію комунікації через електронні платформи, кризовий – оперативне реагування на надзвичайні та критичні ситуації, а безпековий – захист інформаційного простору та протидію загрозам.

В умовах інформаційної війни особливого значення набуває аналіз того, через які канали населення отримує новини, оскільки саме це визначає ефективність державної комунікації та рівень її впливу на суспільство. Як

свідчать статистичні дані, зміна інформаційних пріоритетів громадян свідчить про трансформацію медіасередовища та зростання ролі цифрових платформ (табл. 3.1.).

Таблиця 3.1

Основні канали отримання новин в Україні

№ з/п	Джерело	Частка населення (%)
1	2	3
1	Telegram	47
2	YouTube	26
3	Офіційні державні канали (ТБ, «Єдині новини»)	21
4	Інші джерела	6

Джерело: доопрацьовано автором на основі [56]

Проілюструймо наведені у таблиці 3.1. дані на рисунку 3.2.

Рис. 3.2. Розподіл основних джерел отримання новин серед населення України

Джерело: доопрацьовано автором на основі [56]

Наведені дані свідчать про домінування Telegram як основного джерела інформації серед населення. Це означає суттєве послаблення монопольної ролі державних медіа та перехід до децентралізованої моделі інформаційного споживання. За таких умов держава змушена конкурувати з приватними платформами за увагу громадян, що ускладнює реалізацію єдиної

інформаційної політики. Водночас, у суспільно-політичному дискурсі періодично порушується питання щодо потенційного обмеження або блокування окремих інформаційних платформ, зокрема Telegram, у контексті інформаційної безпеки та протидії дезінформації в умовах воєнного стану. Однак подібні ініціативи залишаються дискусійними, оскільки можуть мати як позитивні наслідки у сфері кібербезпеки, так і негативні – у вигляді звуження свободи доступу до інформації та зниження рівня комунікації між державою і громадянами. Ефективність державної комунікативної політики безпосередньо залежить від рівня цифрової інтеграції суспільства. Чим вищий рівень цифровізації, тим більше можливостей для оперативного інформування громадян у кризових умовах [56]. Вважаємо, що у контексті дослідження державної комунікативної політики важливо враховувати рівень цифрової готовності суспільства, оскільки саме він визначає ефективність використання сучасних каналів інформування.

З метою об'єктивного аналізу можливостей цифрової комунікації доцільно розглянути основні показники цифрової інфраструктури України, які характеризують ступінь охоплення населення Інтернетом та активність використання онлайн-платформ. Саме ці дані дозволяють оцінити потенціал швидкого поширення інформації, рівень залученості громадян до цифрового середовища та залежність суспільства від онлайн-джерел комунікації. Задля цього наведемо узагальнені статистичні показники цифрової інфраструктури, що є базою для подальшого аналізу інформаційних процесів (табл. 3.2.)

Таблиця 3.2

**Характеристика рівня цифрової інтеграції та використання
онлайн-комунікацій в Україні**

№ з/п	Показник	Індикатор
1	2	3
1	Кількість інтернет-користувачів	29,6 млн. осіб
2	Частка населення онлайн	79%
3	Щоденне користування соцмережами	80%

Джерело: доопрацьовано автором на основі [68]

Проілюструймо наведені у таблиці 3.2. дані на рисунку 3.3.

Рис. 3.3. Рівень цифрової інтеграції населення України

Джерело: доопрацьовано автором на основі [68]

Як свідчать наведені дані, високий рівень цифровізації створює об'єктивні передумови для реалізації моделі digital-first державної комунікації. Це означає, що основний обсяг інформації поширюється через цифрові канали, а традиційні медіа поступово втрачають домінуючу роль.

Наголосимо на тому, що умови воєнного стану супроводжуються системною інформаційною агресією, яка проявляється у поширенні дезінформації, маніпулятивних повідомлень та ворожих інформаційних впливів. За таких обставин особливої актуальності набуває питання суспільного сприйняття інформаційних загроз, оскільки саме рівень обізнаності та критичного мислення громадян визначає стійкість держави до інформаційних атак. Аналіз ставлення населення до дезінформації, узагальнений за даними опитувань Київського міжнародного інституту соціології та Internews Ukraine щодо сприйняття інформаційних загроз населенням України (2023–2026 рр.), дає змогу оцінити ступінь інформаційної вразливості суспільства, а також визначити необхідність посилення державних комунікативних і просвітницьких заходів у сфері медіаграмотності та інформаційної безпеки [53].

Вважаємо, що доцільно розглянути результати соціологічних досліджень, що відображають рівень усвідомлення громадянами проблеми дезінформації (табл. 3.3.)

Таблиця 3.3

**Рівень сприйняття населенням дезінформації та оцінка її
суспільної загрози**

№ з/п	Показник	Значення, %
1	2	3
1	Особи, які вважають дезінформацію проблемою	89
2	Особи, які вважають дезінформацію дуже серйозною загрозою	56
3	Особи, які не вважають дезінформацію значною проблемою	11

Джерело: доопрацьовано автором на основі [53]

Проілюструймо наведені у таблиці 3.3. дані на рисунку 3.4.

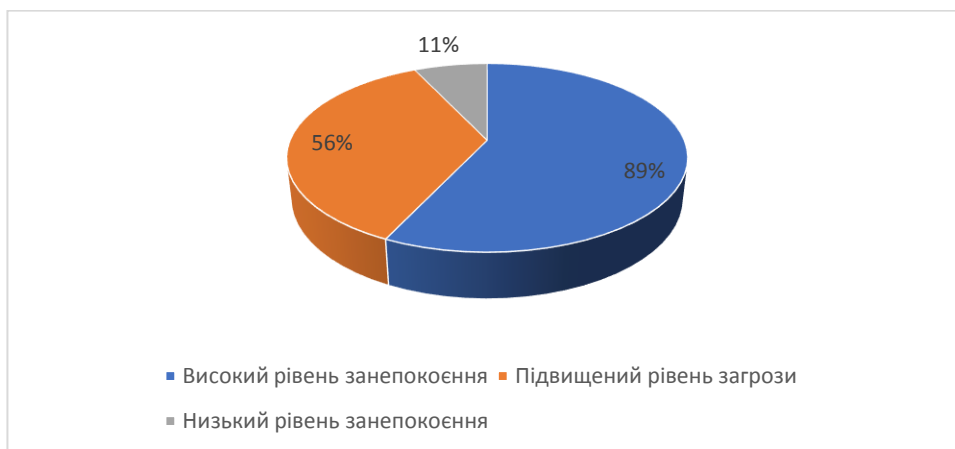

Рис. 3.3. Суспільна оцінка рівня загрози дезінформації

Джерело: доопрацьовано автором на основі [53]

Відтак, високий рівень усвідомлення загрози дезінформації свідчить про сформовану суспільну чутливість до інформаційних ризиків. Це створює сприятливі умови для реалізації державних програм з інформаційної безпеки та підвищення медіаграмотності населення.

Для виявлення ефективності державної комунікативної політики доцільно здійснити не лише порівняння довоєнного та воєнного періодів, але й простежити її подальшу еволюцію у 2023–2025 роках та на сучасному етапі (2026 рік). Такий підхід дозволяє виявити поступову адаптацію інформаційної системи держави до умов тривалої війни та цифрової трансформації суспільства.

Так, у період до повномасштабного вторгнення (до 2022 року) інформаційна модель України мала відносно централізований характер. Основним джерелом новин було телебачення, яке забезпечувало контрольованість інформаційних потоків та уніфікований характер повідомлень. Швидкість інформування була обмеженою технологічними можливостями традиційних медіа та становила переважно хвилини або години, а комунікація носила переважно односторонній характер.

Початок повномасштабної війни у 2022 році став переломним моментом, який зумовив різку децентралізацію інформаційного простору. Уже в 2023 році закріплюється домінування цифрових платформ як основних каналів отримання новин, насамперед Telegram і YouTube. У цей період формується багатоканальна модель комунікації, в якій державні структури змушені взаємодіяти з приватними платформами та оперативно адаптувати інформаційні повідомлення до умов інформаційної конкуренції.

У 2024 році спостерігається подальше посилення цифровізації комунікаційного середовища. Зростає роль соціальних мереж як інструменту не лише інформування, але й формування суспільних настроїв. Держава активно розвиває офіційні цифрові канали комунікації, однак інформаційний простір залишається фрагментованим, що підвищує значення оперативного реагування на дезінформаційні ризики.

У 2025 році відбувається певна інституціоналізація цифрової комунікації, а саме, посилюється координація між державними органами, впроваджуються більш системні підходи до інформаційної політики та протидії інформаційним загрозам. Водночас, зберігається високий рівень

залежності населення від неформальних цифрових каналів, що зумовлює конкуренцію між офіційними та альтернативними джерелами інформації.

На сучасному етапі (2026 рік) інформаційна система України характеризується усталеною децентралізованою цифровою моделлю. Вона поєднує елементи державної координації та ринкової конкуренції інформаційних платформ. Основними її рисами залишаються висока швидкість поширення інформації, багатоканальність комунікації та значний вплив соціальних мереж на формування громадської думки. Водночас, актуальними залишаються виклики, пов'язані з інформаційною безпекою, фрагментацією інформаційного простору та необхідністю підвищення рівня медіаграмотності населення [67].

Таким чином, у період 2022–2026 років відбулася глибока трансформація моделі державної комунікативної політики – від централізованої до децентралізованої цифрової системи, що функціонує в умовах постійної інформаційної конкуренції та підвищених безпекових ризиків. А наведені нами дані демонструють перехід від централізованої моделі державної комунікації до децентралізованої цифрової екосистеми, що призвело до втрати державою монопольного контролю над інформаційним простором, але водночас забезпечило більшу швидкість поширення інформації.

Відтак, реалізація державної комунікативної політики в сучасних умовах здійснюється через багаторівневу та взаємопов'язану систему інституційних структур і цифрових інструментів, кожен з яких виконує специфічну функцію в загальному механізмі формування, координації та поширення інформації. Така система є відповіддю на ускладнення інформаційного середовища, його децентралізацію та зростання ролі оперативних комунікацій під час кризових ситуацій, зокрема в умовах воєнного стану.

На інституційному рівні ключову роль відіграють органи державної влади, зокрема Офіс Президента України, Кабінет Міністрів України та

профільні міністерства. Їх діяльність спрямована на формування офіційної інформаційної політики, визначення стратегічних комунікаційних меседжів та забезпечення єдиного державного нарративу в інформаційному просторі. Саме цей рівень забезпечує нормативну та змістовну основу державної комунікації. Оперативний рівень представлений такими структурами, як Державна служба України з надзвичайних ситуацій, Збройні Сили України та обласні військові адміністрації. Їхня функція полягає у швидкому інформуванні населення про надзвичайні події, безпекові загрози та актуальні ситуації на місцях. Особливістю цього рівня є максимальна оперативність та наближеність до реальних подій, що дозволяє забезпечувати своєчасне реагування громадян. Цифровий рівень охоплює сучасні канали масової комунікації, зокрема Telegram, YouTube та інші соціальні мережі. Він виконує функцію широкомасштабного поширення інформації та забезпечує її швидке донесення до різних соціальних груп. Саме цей рівень сьогодні відіграє ключову роль у формуванні інформаційного порядку денного, оскільки забезпечує миттєву доступність повідомлень і високий рівень охоплення аудиторії. Окреме місце займає безпековий рівень, представлений Центром протидії дезінформації. Його діяльність спрямована на виявлення, аналіз та нейтралізацію дезінформаційних впливів, а також на підвищення рівня інформаційної стійкості суспільства. Цей елемент системи є критично важливим в умовах інформаційної війни, оскільки забезпечує захист державного інформаційного простору від зовнішніх та внутрішніх загроз [67].

Загалом, взаємодія зазначених рівнів формує цілісну інституційно-операційну модель державної комунікативної політики, яка поєднує стратегічне управління, оперативне реагування, цифрове поширення інформації та механізми інформаційної безпеки.

Вважаємо, що наведена структура свідчить про формування комплексної системи комунікації, де кожен рівень виконує чітко визначену функцію. Особливого значення набуває цифровий рівень, який фактично став основним каналом взаємодії держави з населенням.

Отже, результати проведеного аналізу свідчать про глибоку структурну трансформацію державної комунікативної політики України в умовах повномасштабної війни, яка набула ознак комплексної багаторівневої цифрово-кризової системи. А саме, спостерігається стійкий перехід від централізованої моделі, що базувалася на домінуванні традиційних медіа, до децентралізованого інформаційного середовища, в якому провідну роль відіграють цифрові платформи та соціальні мережі, зокрема Telegram і YouTube. Паралельно відбулося посилення значення оперативних і безпекових інституцій, які забезпечують швидке поширення офіційної інформації та протидію деструктивним інформаційним впливам. Водночас, незважаючи на втрату державою монопольного становища в інформаційному просторі, суттєво зросли швидкість комунікаційних процесів, масштаб охоплення аудиторії та роль цифрових каналів у формуванні суспільних настроїв. Разом із тим зберігається низка системних викликів, пов'язаних із високим рівнем інформаційної вразливості суспільства, поширенням дезінформації та необхідністю подальшого підвищення рівня медіаграмотності населення.

3.2. Зарубіжний досвід формування та реалізації державної комунікативної політики

Досвід зарубіжних країн у сфері формування та реалізації державної комунікативної політики свідчить, що в сучасних умовах вона є важливим інструментом державного управління, який забезпечує інформаційний вплив на внутрішню й зовнішню аудиторію, сприяє формуванню міжнародного іміджу держави та підтримує реалізацію її стратегічних інтересів. У розвинених державах така політика характеризується системністю та інституційною врегульованістю і впроваджується через комплекс медійних, цифрових та організаційних механізмів, що забезпечують узгоджене функціонування інформаційного простору.

У Сполучених Штатах Америки державна комунікативна політика є однією з найбільш масштабних у світі. За даними U.S. Department of State, програми публічної дипломатії охоплюють понад 180 країн світу. Система державних комунікацій США ґрунтується на принципах відкритості, багаторівневості та глобального охоплення інформаційних потоків. Важливу роль у її реалізації відіграє Державний департамент США, який координує міжнародні програми публічної дипломатії та стратегічної комунікації. Значний вплив у формуванні зовнішнього інформаційного образу країни мають також Білий дім та Міністерство оборони США. Комунікаційна політика реалізується через широку мережу посольств і консульств, які функціонують практично у всіх регіонах світу. Окремим напрямом є освітні та культурні програми обміну, що сприяють формуванню позитивного іміджу США за кордоном. Важливим інструментом інформаційного впливу є міжнародні мовники, які забезпечують багатомовне поширення новин та аналітичного контенту. Держава активно використовує цифрові платформи для оперативного інформування світової аудиторії. Особливістю американської моделі є поєднання державних і напівнезалежних комунікаційних структур. Такий підхід дозволяє забезпечувати високу швидкість поширення інформації та її глобальну доступність. У результаті, формується багаторівнева система інформаційної присутності США у світовому медіапросторі [81].

Щорічно через освітні та культурні обміни, зокрема програму Fulbright, проходять приблизно 8–10 тисяч американських та іноземних учасників, а загальна кількість випускників програми перевищує 400 тисяч осіб з моменту її створення. Система державних комунікацій включає сотні структурних підрозділів у Державному департаменті, Білому домі та Пентагоні, що забезпечує багаторівневу інформаційну присутність США у глобальному медіапросторі. Крім того, американські міжнародні мовники (Voice of America (VOA), Radio Free Europe/Radio Liberty) транслюють контент десятками мов і охоплюють аудиторію у понад 100 мільйонів слухачів і глядачів щотижня.

Важливо також зазначити, що така масштабна система інформаційного впливу дозволяє США оперативно реагувати на глобальні інформаційні виклики та формувати позитивний міжнародний імідж держави. Це досягається завдяки інтеграції дипломатичних, освітніх та медійних інструментів у єдину стратегічну комунікаційну політику [73].

У Німеччині державна комунікативна політика базується на поєднанні мовної політики та культурної дипломатії. Німецька мова є рідною приблизно для 100 мільйонів осіб у світі та входить до трійки найпоширеніших мов Європейського Союзу. Мережа Goethe-Institut представлена у понад 90 країнах і має більш ніж 150 філій та партнерських центрів. Щорічно ці інституції охоплюють приблизно 1 мільйон осіб, які беруть участь у мовних курсах та культурних програмах. Додатково Німеччина фінансує міжнародні освітні обміни через DAAD, яка щороку надає понад 120 тисяч стипендій та грантів для іноземних і німецьких студентів. Важливим напрямом сучасної комунікативної політики Німеччини є також інформаційна та гуманітарна підтримка України, що реалізується через урядові програми, міжнародні фонди та культурно-освітні ініціативи. Зокрема, така діяльність спрямована на зміцнення міжнародної солідарності, підтримку демократичних процесів та формування позитивного іміджу Німеччини як відповідального глобального актора. У цьому контексті комунікативна політика держави виступає не лише інструментом культурного впливу, але й засобом політичної та гуманітарної взаємодії з країнами-партнерами, зокрема з Україною [78].

У Франції комунікативна політика має виражений культурно-інформаційний характер. Мережа «Альянс Франсез» функціонує у понад 130 країнах світу та об'єднує близько 800 центрів, через які щороку навчається понад 500 тисяч осіб. Французьке інформаційне агентство Agence France-Presse (AFP) входить до трійки найбільших світових агентств поряд із Reuters та Associated Press і поширює новини шістьма основними мовами, забезпечуючи щоденний потік тисяч інформаційних матеріалів у понад 150 країнах. Крім того, Франція щорічно інвестує сотні мільйонів євро у культурну

дипломатію, що робить її одним із лідерів у сфері «м'якої сили» в Європі. Французька модель державної комунікативної політики ґрунтується на поєднанні державного регулювання та активного міжнародного культурного просування. Важливу роль у цьому процесі відіграють також франкомовні медіа та освітні ініціативи, спрямовані на підтримку глобального статусу французької мови. Завдяки такій політиці Франція забезпечує стабільну присутність у міжнародному інформаційному просторі та формує позитивний імідж держави. Особлива увага приділяється розвитку культурних проєктів у країнах Африки, Європи та Близького Сходу, де французька мова має значне поширення. Крім того, держава активно підтримує міжнародні кінофестивалі, літературні форуми та мистецькі події як інструменти культурної дипломатії. Комунікаційна стратегія Франції також передбачає активне використання цифрових платформ для поширення інформації про культурні та політичні ініціативи. У цьому контексті АРР виконує не лише інформаційну, але й стратегічну роль у формуванні глобального порядку денного. Франція також приділяє значну увагу розвитку медіаграмотності та протидії дезінформації на міжнародному рівні. Зазначені заходи сприяють зміцненню її позицій як одного з ключових центрів європейської та світової комунікативної політики. Таким чином, французька модель поєднує культурний вплив, інформаційну дипломатію та стратегічні комунікації в єдину систему. У результаті формується комплексний підхід до реалізації державної «м'якої сили» на глобальному рівні [66].

Отже, порівняльний аналіз свідчить, що державна комунікативна політика у провідних країнах світу є масштабним інструментом стратегічного впливу. У США вона охоплює сотні мільйонів аудиторії через глобальні медіа, у Німеччині та Франції – реалізується через сотні культурних центрів і мільйони учасників освітніх програм. Незважаючи на різні моделі, спільною рисою є значні інвестиції у комунікативну інфраструктуру та використання інформаційних ресурсів як інструменту державного впливу у світовому просторі.

3.3. Перспективи використання міжнародного досвіду для удосконалення державної комунікативної політики в Україні

Перспективи використання міжнародного досвіду для удосконалення державної комунікативної політики в Україні є значними, оскільки сучасна світова практика демонструє ефективні моделі взаємодії держави з громадянами, застосування цифрових технологій, стратегічного управління інформацією та організації кризових комунікацій.

У провідних демократичних державах комунікативна політика розглядається не лише як інструмент інформування населення, а як складова державного управління, що безпосередньо впливає на рівень довіри до влади, міжнародний імідж країни та стійкість суспільства до інформаційних загроз [7, с.31].

Зокрема, як ми виявили, досвід США у сфері публічної дипломатії демонструє ефективність багаторівневої системи комунікацій, що поєднує державні інституції, освітні програми та міжнародні медіа. Через діяльність Державного департаменту США, програми академічних обмінів, зокрема Fulbright, а також міжнародних мовників Voice of America та Radio Free Europe/Radio Liberty, формується цілісна система глобального інформаційного впливу. Важливо, що ця модель базується на довгостроковому формуванні позитивного образу держави через освіту, культуру та інформаційну присутність у різних регіонах світу. Вважаємо, що для України такий досвід є особливо цінним у контексті необхідності посилення міжнародної комунікації, розширення культурної дипломатії та підвищення ефективності інформаційного супроводу зовнішньої політики.

Не менш важливим є досвід країн Європейського Союзу, зокрема Німеччини та Франції, які активно використовують мовну та культурну політику як інструмент «м'якої сили». У Німеччині мережа Goethe-Institut забезпечує системне поширення німецької мови та культури у десятках країн світу, а Німецька служба академічних обмінів сприяє розвитку міжнародної

освітньої співпраці. У Франції аналогічну роль виконує мережа Alliance Française та агентство Agence France-Presse, які формують стабільну культурно-інформаційну присутність держави у глобальному просторі. Для нашої країни адаптація такого підходу може передбачати розширення діяльності Українського інституту, створення нових культурно-освітніх центрів за кордоном та системне просування української мови, культури та історії на міжнародному рівні.

Крім того, європейський досвід демонструє важливість інституційної стабільності та системного фінансування комунікативної політики. У багатьох країнах ЄС інформаційні та культурні програми мають довгостроковий характер і не залежать від політичних змін уряду, що забезпечує їх ефективність та сталість результатів [32, с. 14]. Щодо України це може означати необхідність формування більш стійкої нормативно-правової та фінансової бази для реалізації державної комунікативної політики, а також підвищення координації між різними державними інституціями.

На нашу думку, окремо слід наголосити на значенні кризових комунікацій, які в умовах сучасних викликів набувають стратегічного характеру. Міжнародна практика свідчить, що ефективні системи кризового інформування базуються на принципах швидкості, достовірності, прозорості та координації між державними органами. У країнах ЄС, США та інших державах активно використовуються централізовані інформаційні центри, офіційні цифрові платформи та системи екстреного інформування населення [1, с. 80]. В умовах воєнного стану в Україні це є особливо актуальним, адже оперативність комунікації може безпосередньо впливати на рівень безпеки громадян та стабільність суспільства

Крім того, міжнародний досвід свідчить про зростаючу роль цифрових медіа та соціальних платформ у формуванні громадської думки. У цьому контексті, держави дедалі більше уваги приділяють розвитку стратегічних комунікацій у соціальних мережах, роботі з онлайн-аудиторією та протидії інформаційним маніпуляціям. Україна вже має певні напрацювання у цій

сфері, однак потребує подальшого розвитку інституційної спроможності та впровадження більш системного підходу до цифрових комунікацій.

Отже, узагальнення міжнародного досвіду дозволяє визначити ключові напрями вдосконалення державної комунікативної політики України, серед яких:

- ✓ розвиток стратегічних комунікацій;
- ✓ посилення культурної дипломатії;
- ✓ цифровізація інформаційних процесів;
- ✓ підвищення ефективності кризового інформування;
- ✓ зміцнення міжнародної інформаційної присутності держави.

Водночас, важливо враховувати національну специфіку, безпекові виклики та особливості суспільно-політичного розвитку, що забезпечить адаптивність і результативність впровадження міжнародних практик.

Висновки до 3 розділу

Підведемо підсумки 3 розділу кваліфікаційної роботи.

✓ У результаті проведеного аналізу встановлено, що державна комунікативна політика України в умовах повномасштабної воєнної агресії зазнала суттєвих якісних змін і трансформувалася в складну багаторівневу систему. Спостерігається поступовий перехід від централізованої моделі інформаційного управління, притаманної довоєнному періоду, до децентралізованого інформаційного середовища, де ключову роль відіграють цифрові платформи та соціальні мережі як основні канали поширення новин і формування суспільних настроїв. Одночасно значно посилилося значення оперативних та безпекових інституцій, які забезпечують швидке інформування населення та протидію інформаційним загрозам. Разом із цим, посилення цифровізації та розширення каналів комунікації призвело до зменшення монопольного впливу держави на інформаційний простір, однак водночас забезпечило істотне підвищення швидкості, доступності та

охоплення інформаційних повідомлень. Сучасна система характеризується високою залежністю суспільства від онлайн-джерел інформації, що актуалізує потребу розвитку медіаграмотності та зміцнення інформаційної безпеки населення.

✓ Зарубіжний досвід формування та реалізації державної комунікативної політики засвідчує її ключову роль як інструменту стратегічного державного управління, який забезпечує інформаційний вплив на внутрішню й зовнішню аудиторію та формування міжнародного іміджу держав. У різних країнах світу спостерігаються відмінні підходи до організації комунікаційної системи, однак усі вони ґрунтуються на поєднанні інституційних, медійних та цифрових механізмів впливу. У США така політика має масштабний і багаторівневий характер із глобальним охопленням аудиторії та активним використанням публічної дипломатії, освітніх програм і міжнародних медіа. У Німеччині та Франції переважає культурно-дипломатична модель, у якій провідну роль відіграють мовні інституції, освітні обміни та культурні центри, що забезпечують довгостроковий гуманітарний вплив. Французький підхід додатково підсилюється активною діяльністю міжнародних інформаційних агентств і розвитком культурних проєктів як елементів «м'якої сили». Порівняльний аналіз показує, що незалежно від моделі всі держави активно інвестують у розвиток комунікаційної інфраструктури, цифрових платформ і міжнародних інформаційних каналів. Це дозволяє їм ефективно формувати власний інформаційний простір, підтримувати зовнішньополітичні інтереси та зміцнювати позиції у глобальному медіасередовищі.

✓ Використання міжнародного досвіду створює для України комплексні перспективи вдосконалення державної комунікативної політики в умовах цифрової трансформації, інформаційної війни та зростання безпекових викликів. Найбільш значущими напрямками є розвиток стратегічних комунікацій і публічної дипломатії, що дозволяє формувати позитивний міжнародний імідж держави та посилювати її інформаційну присутність у

світі. Важливим є також посилення культурної та мовної дипломатії, яка сприяє поширенню української культури, мови та історії через освітні та культурні проєкти за кордоном. Окрему перспективу становить інституційна стабільність комунікативної політики, що передбачає довгострокове планування, належне фінансування та координацію між державними органами незалежно від політичних змін. Не менш важливим напрямом є цифровізація державних комунікацій, яка забезпечує оперативність, доступність та ефективність взаємодії держави з громадянами, а також підвищує здатність протидіяти дезінформації в онлайн-просторі. Значну роль відіграє й розвиток системи кризових комунікацій, що базується на швидкому, прозорому та узгодженому інформуванні населення, особливо в умовах воєнного стану.

Відтак, узагальнюючи, можна стверджувати, що адаптація міжнародних практик дозволяє сформувати більш ефективну, гнучку та сучасну модель державної комунікативної політики України, яка поєднує інструменти стратегічного впливу, цифрових технологій і гуманітарної дипломатії. Це сприятиме зміцненню довіри до держави, підвищенню її міжнародного авторитету та забезпеченню інформаційної стійкості суспільства. Водночас ключовою умовою успішної реалізації цих перспектив залишається врахування національної специфіки, безпекового контексту та реалій воєнного часу.

ВИСНОВКИ

Підведемо загальні підсумки проведеного нами дослідження.

1. Державна комунікативна політика є важливим інструментом публічного управління, який забезпечує ефективну взаємодію між органами державної влади та суспільством через формування, поширення та обмін достовірною інформацією. Адже вона спрямована на створення єдиного інформаційного простору, підвищення прозорості управлінських процесів, формування довіри до державних інституцій та забезпечення зворотного зв'язку з громадянами. Її ключовими характеристиками є двосторонність комунікації, регулятивна, інформаційна та стабілізаційна функції, а також орієнтація на розвиток демократичних механізмів взаємодії. У сучасних умовах така політика виступає невід'ємною складовою ефективного державного управління та чинником зміцнення суспільної стабільності.

2. Еволюція наукових підходів до дослідження державної комунікативної політики простежується як послідовний перехід від спрощеного розуміння комунікації до складної багаторівневої системи взаємодії держави, суспільства та медіа. На початковому етапі домінував лінійний підхід, у межах якого комунікація розглядалася як односторонній процес передачі інформації від влади до громадян із прогнозованим ефектом, що відображено у працях Г. Лассвелла. У цей період основна увага зосереджувалася на джерелі повідомлення, каналах поширення та впливі інформації на масову аудиторію. У середині ХХ століття відбувається перехід до системного аналізу комунікаційних процесів, коли дослідники починають розглядати політичну комунікацію як складну структуру взаємодії між різними елементами політичної системи. Формуються теорії масової комунікації та інформаційного суспільства, які акцентують увагу на ролі медіа, технологій та соціальних інститутів у формуванні громадської думки та управлінні інформаційними потоками. У 70–80-х роках ХХ століття наукові підходи ускладнюються: політична комунікація починає вивчатися через

призму виборчих процесів, пропаганди, політичного маркетингу та впливу засобів масової інформації на поведінку громадян. У цей період закріплюється розуміння комунікації як взаємодії між владою, медіа та суспільством, а не лише як передачі інформації. Наприкінці ХХ – на початку ХХІ століття, із розвитком цифрових технологій і глобального інформаційного простору, відбувається якісний перехід до мережевої та інтерактивної моделі комунікації. Державна комунікативна політика починає розглядатися як багаторівнева система, що включає електронне урядування, соціальні мережі, цифрові платформи та інструменти зворотного зв'язку з громадянами. Водночас посилюється увага до кризових комунікацій, інформаційної безпеки та протидії дезінформації. У результаті цієї еволюції державна комунікативна політика в сучасній науці розглядається не як простий механізм інформування, а як комплексний інструмент управління суспільними процесами, що забезпечує взаємодію держави і громадян, формування довіри до влади, стабільність суспільства та ефективне реагування на виклики інформаційної епохи.

3. Державна комунікативна політика є комплексною системою взаємодії органів влади та суспільства. До основних принципів її функціонування належать: відкритість і доступність інформації, двостороння взаємодія між владою та громадянами, а також врахування особливостей цільової аудиторії, що забезпечує ефективність та адресність комунікаційних процесів. Саме ці принципи створюють основу прозорого управління та сприяють формуванню довіри до державних інституцій. Ключовими функціями державної комунікативної політики є: консервативна (забезпечення стабільності державних інститутів), координаційна (узгодження дій органів влади), інтеграційна (врахування інтересів різних соціальних груп), легітимізуюча (формування довіри та підтримки влади) та соціалізуюча (формування громадянської культури та активності). У сукупності вони забезпечують стабільність суспільства та ефективність публічного управління. Реалізація цих принципів і функцій здійснюється через систему механізмів, серед яких

основними є: інформування населення, використання соціальних мереж та інтернет-комунікацій, засоби масової інформації, електронні сервіси органів влади, а також публічні заходи, консультації та опитування громадськості. Вони забезпечують як односторонній інформаційний вплив, так і зворотний зв'язок із суспільством.

4. Міжнародні стандарти та підходи до формування державної комунікативної політики становлять цілісну систему принципів і норм, які визначають сучасні вимоги до відкритості, прозорості та підзвітності публічної влади. Вони закріплюють фундаментальні права людини на свободу вираження поглядів і доступ до інформації, водночас розширюючи їх у площину цифрових прав, електронного врядування та стратегічних комунікацій. Це свідчить про поступовий перехід від класичної інформаційної відкритості до комплексної моделі управління комунікаціями в умовах глобалізації та цифровізації. Важливо, що міжнародні документи не лише декларують права, а й формують практичні механізми їх реалізації через відкриті дані, участь громадськості в ухваленні рішень, розвиток незалежних медіа та впровадження інструментів електронної демократії. У сукупності це забезпечує підвищення рівня довіри до державних інституцій, посилює контроль суспільства за владою та сприяє формуванню інклюзивного врядування. Крім того, сучасні підходи демонструють поєднання стратегічної комунікації, стандартизації та адаптації інформаційних кампаній, що дозволяє державам ефективно взаємодіяти як із внутрішньою, так і з міжнародною аудиторією. Водночас, спостерігається балансування між міжнародними нормами та національними інтересами, особливо у сфері інформаційної безпеки, що іноді призводить до обмежувальних практик у кризових умовах. Отже, міжнародні стандарти та підходи формують методологічну основу сучасної державної комунікативної політики, поєднуючи правові гарантії, цифрові інструменти та управлінські практики. Їх застосування дозволяє державам забезпечувати ефективну комунікацію з суспільством, зміцнювати

демократичні інститути та адаптуватися до викликів інформаційного суспільства.

5. Нормативно-правове забезпечення державної комунікативної політики в Україні є багаторівневою та системною сукупністю правових актів, які формують основу для організації ефективної взаємодії між державою та суспільством. Воно ґрунтується на конституційних гарантіях свободи слова, права на інформацію та заборони цензури, які визначають базові демократичні засади комунікаційної діяльності публічної влади. Важливу роль у цій системі відіграють профільні закони, зокрема у сфері інформації, доступу до публічної інформації, медіа, електронного урядування, кібербезпеки та цифрових послуг, які регламентують практичні механізми реалізації комунікативної політики – вони забезпечують відкритість державних даних, розвиток електронних сервісів, захист інформаційних прав громадян та формування безпечного цифрового середовища. Окреме значення мають стратегічні документи та урядові концепції, що визначають напрями цифрової трансформації, розвитку електронної демократії та інформаційної безпеки.

6. Інституційна система державної комунікативної політики України охоплює координаційні, регуляторні, безпекові та цифрові механізми, що забезпечують відкритість влади, ефективність комунікації та формування довіри суспільства. Вони функціонують на стратегічному, виконавчому та регіональному рівнях, формуючи цілісну модель комунікаційного управління. На стратегічному рівні провідну роль відіграють Президент України та Офіс Президента, які визначають ключові наративи державної політики та забезпечують міжнародну комунікацію. На рівні виконавчої влади основними суб'єктами є Кабінет Міністрів України та профільні міністерства, що координують реалізацію інформаційних кампаній і державних комунікативних стратегій. Важливими елементами системи є Національна рада з питань телебачення і радіомовлення як регулятор медіасфери та Державна служба спеціального зв'язку та захисту інформації України як ключовий орган у сфері інформаційної безпеки та кіберзахисту. На

регіональному рівні комунікація забезпечується через місцеві адміністрації, які здійснюють взаємодію з населенням та реалізацію інформаційних заходів.

7. Державна комунікативна політика України в умовах воєнної агресії трансформувалася у децентралізовану цифрову модель, де ключову роль відіграють онлайн-платформи та оперативні канали інформування. Сьогодні основними джерелами новин є Telegram (47%), YouTube (26%) та офіційні державні канали (21%), що свідчить про втрату домінування традиційних медіа та зростання ролі цифрового середовища. Рівень цифрової інтеграції населення є високим: 29,6 млн. осіб (79%) користуються інтернетом, а близько 80% щоденно активні в соціальних мережах, що створює умови для швидкого поширення інформації. Разом з тим, суспільство демонструє високу чутливість до інформаційних загроз: 89% громадян вважають дезінформацію проблемою, 56% – дуже серйозною загрозою, і лише 11% не вбачають її значущості. У динаміці 2022–2026 років відбувся перехід від централізованої телевізійної моделі до багатоканальної цифрової екосистеми з домінуванням соціальних мереж і посиленням ролі державних цифрових комунікацій. Загалом, система комунікацій поступово еволюціонувала в комплексну модель, поєднуючи інституційне управління, оперативне реагування та безпековий контроль.

8. Зарубіжний досвід формування та реалізації державної комунікативної політики свідчить, що в провідних країнах світу вона розглядається як стратегічний інструмент державного управління та «м'якої сили», спрямований на вплив як на внутрішню, так і на зовнішню аудиторію. У США ця система є глобальною та багаторівневою, охоплюючи понад 180 країн і базуючись на взаємодії державних інституцій, міжнародних мовників і освітніх програм, що забезпечує масштабну інформаційну присутність у світовому просторі. У Німеччині акцент зроблено на мовно-культурній дипломатії та освітніх обмінах через мережу Goethe-Institut і DAAD, що формує довгостроковий культурний вплив і підтримує міжнародний імідж держави. У Франції ключову роль відіграють культурні та інформаційні

інституції, зокрема «Альянс Франсез» і АФР, які забезпечують активне поширення французької мови, культури та новинного контенту в глобальному масштабі. Попри різні підходи та інституційні моделі, спільними рисами є системність державної комунікації, її інституційна закріпленість, активне використання цифрових технологій і значні інвестиції в інформаційно-культурну інфраструктуру.

9. Перспективи використання міжнародного досвіду для вдосконалення державної комунікативної політики України полягають у впровадженні розглянутих нами зарубіжних ефективних моделей стратегічних, цифрових і кризових комунікацій. Серед них:

- ✓ розвиток системи стратегічних комунікацій за зразком США, що передбачає посилення координації між державними інституціями розширення міжнародної інформаційної присутності та активне використання публічної дипломатії;

- ✓ розширення мережі культурно-освітніх центрів за моделлю Німеччини та Франції, що сприятиме популяризації української мови, культури та формуванню позитивного іміджу держави за кордоном;

- ✓ окремою перспективою є цифровізація державних комунікацій, зокрема розвиток єдиних офіційних цифрових платформ інформування громадян, підвищення ролі соціальних мереж як інструменту державної комунікації та вдосконалення механізмів протидії дезінформації;

- ✓ не менш важливим є впровадження ефективної системи кризового інформування за європейським зразком, що передбачає оперативність, прозорість та узгодженість дій усіх державних органів у надзвичайних ситуаціях.

Вважаємо, що реалізація зазначених напрямів дозволить підвищити ефективність державної комунікативної політики України, зміцнити інформаційну безпеку та посилити її позиції у міжнародному інформаційному просторі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ажажа М., Пеліова Я., Несторенко Т. Комунікативна політика держави в контексті посилення суспільного впливу. *Modeling the development of the economic systems*. 2023. №2. С. 79-88.
2. Баюрко Н. Є. Становлення комунікативної діяльності органів державної влади України в контексті розвитку інформаційного законодавства. *Communications and communicative technologies*. 2024. №24. С. 32-40.
3. Бессараба О. А. Теоретичні засади комунікативної політики держави в умовах посилення суспільного впливу під час воєнного стану та післявоєнної відбудови України. *Менеджмент ХХІ століття : сучасні моделі, стратегії, технології*: зб. матеріалів ХІ Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції, м. Вінниця, 10 жовтня 2024р. Вінниця, 2024. Ч. 3. С. 18-26.
4. Болотова О.О. Актуальні проблеми електронної взаємодії органів публічної влади в Україні URL: http://www.repository.hneu.edu.ua/bitstream/123456789/24744/1/Болотова_тези.pdf (дата звернення: 05.02.2026).
5. Борисенко О. П., Чернокалова К. О. Комунікація як інструмент державного управління : сучасні тенденції. *Публічне управління та митне адміністрування*. 2020. №2 (25). С. 58-62.
6. Боярська О. А. Політико-комунікативна стратегія та політичні трансформації в Україні. *11th International scientific and practical conference "Actual trends of modern scientific research"* (June 6-8, 2021). MDPC Publishing, Munich, Germany. 2021. P. 452-454.
7. Булгаков Д. О. Комунікаційна діяльність органів влади. *Політичне життя*. 2024. №3. С. 29-38.
8. В Україні стартувала інформаційна кампанія «Громадянське суспільство та влада – кращі практики співпраці». URL:

<https://cedem.org.ua/news/gromadyanske-suspilstvo-ta-vlada/> (дата звернення: 05.02.2026).

9. Висоцька О. Є. Комунікативна політика держави в історико-філософському вимірі. *Politology bulletin*. 2020. №85. С. 210-225.
10. Висоцька О. Є. Застосування методології дискурс-аналізу при дослідженні комунікативної політики держави у сучасному інформаційному просторі. *Вісник НЮУ імені Ярослава Мудрого . Серія : Філософія, філософія права, політологія, соціологія*. 2022. №4 (55). С. 11-22.
11. Войтович Н. О. Еволюція політичної реклами в комунікаційному просторі України. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. 2023. № 2 (6). С. 89-95.
12. Вороненко І. В., Клименко Н. А. Інноваційний розвиток в умовах цифровізації : оцінка та пріоритети. *Економіка та держава*. 2022. №2. С. 38-45.
13. Гнатюк А. Є. Особливості сучасних інформаційно-комунікаційних технологій в органах державної влади. *Сучасні виклики для державної служби: інформаційно-комунікативний аспект* : матеріали міжнар. круглого столу (Київ, 18 черв. 2024 р.) : Київ: ННІ ПУДС КНУ, 2024. С. 48-50.
14. Губенко В. А. Управлінська діяльність в частині забезпечення комунікаційної політики в умовах воєнного стану. *Публічне управління: концепції, парадигма, розвиток, удосконалення*. 2022. №2. С. 105-122.
15. Дубіна О. М. Інтернет та соціальні мережі як комунікаційні інструменти у діяльності органів державної влади. *Електронне наукове фахове видання «Юридичний науковий електронний журнал»*. 2025. № 2. С. 220-223.
16. Єрмоленко О. О. Комунікаційні стратегії в державному управлінні: стан реалізації та проблеми. *Актуальні проблеми інноваційної економіки та права*. 2024. № 3. С. 20-24.
17. Загальна декларація прав людини: Прийнята Генеральною Асамблеєю ООН 10 грудня 1948 р. URL: <https://www.un.org/en/about-us/universal-declaration-of-human-rights> (дата звернення: 05.02.2026).

18. Засади реалізації органами виконавчої влади принципів державної політики цифрового розвитку : Постанова Кабінету Міністрів України від 30 січня 2019 р. № 56 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/56-2019-п#Text> (дата звернення: 05.02.2026).

19. Колісниченко Н. М. Статус громади у визначенні пріоритетів, мети та реалізації інформаційно-комунікаційної політики післявоєнного відновлення інфраструктури та цифрової трансформації. *Вісник Національного технічного університету «ХПІ»*. Серія: *Актуальні проблеми розвитку українського суспільства*. 2025. №2. С. 116-121.

20. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод (з протоколами) (Європейська конвенція з прав людини) від 04. 11. 1950 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text (дата звернення: 05.02.2026).

21. Конвенція про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля (Орхуська Конвенція) від 25. 06. 1998 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_015#Text (дата звернення: 05.02.2026).

22. Конституція (Основний Закон) України: Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. №30.

23. Лазор О. Я., Лазор О. Д. Публічне управління та адміністрування: ретроспектива деяких теоретичних аспектів. *Університетські наукові записки*. 2015. №4. С. 111-121.

24. Лазор О. Д., Лазор О. Я., Яременко О. І. Електронна публічна адміністрація : рефлексії для роздумів. *Публічне управління XXI століття : погляд у майбутнє* : зб. тез XXI Міжнар. наук. конгресу. Харків : Вид-во ХарPI НАДУ "Магістр", 2021. С. 33-37.

25. Майстренко К. М., Цейтліна А. О. Впровадження комунікативної політики під час воєнних конфліктів : аналіз зарубіжного досвіду для України. *Східноєвропейський науковий журнал*. 2021. №12-3 (76). С. 4-8.

26. Макеєва О. М. Інформаційно-комунікативна політика держави в умовах сучасних викликів і загроз. *Альманах права*. 2022. №13. С. 259-263.
27. Медведська В. Ю., Бадер А. В., Меженська О. В. Державні комунікації та політичні рішення в умовах інформаційної турбулентності. *Український політико-правовий дискурс*. 2025. №16. С. 1-23.
28. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права : Прийнято 16 грудня 1966 року Генеральною Асамблеєю ООН. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043#Text (дата звернення: 05.02.2026).
29. Ніколіна І.І., Кузінська В.В. Досвід впровадження цифрового урядування у Фінляндії та його важливість для України. *Scientific Collection «InterConf», (89) : with the Proceedings of the 2nd International Scientific and Practical Conference «Global Approach to Scientific Research» (December 4-5,2021) at Salvador, Brazil*. 2021. Pp. 186-193.
30. Нинюк І. Л. Реалізація принципів стратегічних комунікацій у формуванні позитивного іміджу органу державної влади. *Public Management and Policy*. 2025. №9 (13). С. 2-9.
31. Огаренко Т. А. Державна мова в гуманітарній політиці України: інструмент національної єдності та управління. *Вісник науки та освіти*. 2025. №2(32). С. 433-441.
32. Опанашук П. В. Трансформація інформаційного простору України та державна комунікативна політика в умовах європейської інтеграції. *Державне управління : удосконалення та розвиток*. 2025. №7. С. 1-18.
33. Павленко Є. М. Державна комунікативна політика та комунікативна політика органів державної влади: співвідношення понять. *Теорія та практика державного управління*. 2019. №3. С. 86-94.
34. Павленко Є. М. Підходи до модернізації сучасної моделі комунікативної політики органів публічної влади України. *Публічне управління та митне адміністрування*. 2021. №2. С. 29-36.

35. Панадій К. О. Комунікативна політика як інструмент забезпечення демократичної легітимності публічної влади. *Публічно-управлінські та цифрові практики*. 2025. №1. С. 52-59.

36. Положення про Єдиний державний вебпортал електронних послуг / Питання Єдиного державного вебпорталу електронних послуг та Реєстру адміністративних послуг : Постанова Кабінету Міністрів України від 4 грудня 2019 р. № 1137 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1137-2019-п#Text> (дата звернення: 05.02.2026).

37. Попроцький О. О., Ярошук Я. А. Реформування державної комунікаційної політики України в умовах цифрового суспільства. *Публічне управління: концепції, парадигма, розвиток, удосконалення*. 2025. №14. С. 94-101.

38. Про інформацію : Закон України від 2 жовтня 1992 року. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 48. ст.650.

39. Про захист інформації в інформаційно-комунікаційних системах : Закон України від 5 липня 1994 року. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 31. ст.286.

40. Про електронні документи та електронний документообіг : Закон України від 22 травня 2003 року. *Відомості Верховної Ради*. 2003. № 36. ст.275.

41. Про доступ до публічної інформації : Закон України від 13 січня 2011 року. *Відомості Верховної Ради України*. 2011. № 32. ст. 314.

42. Про суспільні медіа України : Закон України від 17 квітня 2014 року. *Відомості Верховної Ради*. 2014. № 27. ст.904.

43. Про електронну ідентифікацію та електронні довірчі послуги : Закон України від 5 жовтня 2017 року. *Відомості Верховної Ради*. 2017. № 45. ст.400.

44. Про електронні комунікації : Закон України від 16 грудня 2020 року URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1089-20#Text> (дата звернення: 05.02.2026).

45. Про публічні електронні реєстри : Закон України від 18 листопада 2021 року URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1907-20#Text> (дата звернення: 05.02.2026).

46. Про хмарні послуги : Закон України від 17 лютого 2022 року URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2075-20#Text> (дата звернення: 05.02.2026).

47. Про затвердження плану заходів з реалізації Концепції розвитку електронного урядування в Україні: Розпорядження КМУ від 22 серпня 2018 р. №617-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/617-2018-p> (дата звернення: 05.02.2026).

48. Про схвалення Концепції розвитку електронної демократії в Україні та плану заходів щодо її реалізації : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 8 листопада 2017 р. № 797-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/797-2017-p> (дата звернення: 05.02.2026).

49. Про схвалення Концепції розвитку цифрових компетентностей : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 3 березня 2021 р. № 167-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/167-2021-p#Text> (дата звернення: 05.02.2026).

50. Пушкар О. А. Формування державної інформаційної політики в розвиненому інформаційному суспільстві. *Публічне управління та митне адміністрування*. 2025. № 1 (44). С. 38-42.

51. Славкова О. П., Коваленко О. М. Концептуальні засади дослідження комунікативної політики в ОТГ. *III International Science Conference «Interaction of society and science: problems and prospects, October 05-08, 2021, London, England*. Р. 104-107.

52. Сопіна О. А. Зв'язки з громадськістю як чинник удосконалення комунікаційного механізму державного управління. *Право та державне управління*. 2021. №2. С. 172-177.

53. Ставлення до витрат бюджетних коштів на організацію шоу для відбору на євробачення від України : результати опитування, проведеного 12-24 лютого 2026 року. URL:

[HTTPS://KIIS.COM.UA/?LANG=UKR&CAT=REPORTS](https://kiis.com.ua/?LANG=UKR&CAT=REPORTS) (дата звернення: 05.02.2026).

54. Стратегія інформаційної безпеки : Указ Президента України від 28 грудня 2021 року № 685/2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/685/2021#Text> (дата звернення: 05.02.2026).

55. Тарадуда Д. В., Помаза-Пономаренко А. Л., Шевченко С. О. Особливості реалізації державної політики в інформаційній сфері в Україні : центральний і регіональний рівень. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2025. № 7. С. 1-17.

56. Телеграм (Telegram) є найпопулярнішим джерелом інформації для 47% українців – опитування групи «Рейтинг». URL: <https://ain.ua/2024/10/28/telegram-lidiruje-sered-dzerel-novin>(дата звернення: 05.02.2026).

57. Терещук В. В. Місце стратегічних комунікацій у публічній дипломатії України. *Історико-політичні проблеми сучасного світу*. 2025. №52. С. 80-89.

58. «Фільтр» – це національний проєкт з медіаграмотності Міністерства культури та стратегічних комунікацій України. URL: <https://filter.mcsc.gov.ua> (дата звернення: 05.02.2026).

59. Цивільний Кодекс України від 16 січня 2003 року. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 40-44. ст.356.

60. Чукут С. А., Яценко В. О. Комунікаційні стратегії в публічному управлінні та адмініструванні: зарубіжний та український досвід. *Інвестиції : практика та досвід*. 2021. №12. С. 72-79.

61. Шегіда Л. Г. Комунікаційна політика країн Європейського Союзу: корисний досвід для України. *Теоретичні та прикладні питання державотворення*. 2024. №31. С. 236-244.

62. Шлемкевич Т. О. Теоретичні засади дослідження інформаційно-комунікаційного простору політики. *Вісник Прикарпатського університету*. 2019. Вип. 13. С. 62-69.

63. Шотурма Н.В. Особливості забезпечення комунікативної політики органів місцевого самоврядування. *Регіональні студії*. 2021. Вип. 26. С.29-33.
64. Якимчук М. Ю. Законодавче регулювання комунікативної політики в Україні. *Соціологія права*.2021. Вип. 3-4 №38-39. С. 7-30.
65. Be Brave like Ukraine – Be Brave like Ukraine. URL: <https://www.carat.com/en-ca/work/be-brave-like-ukraine> (дата звернення: 05.02.2026).
66. Cultural Diplomacy. URL: <https://www.diplomatie.gouv.fr/> (дата звернення: 05.02.2026).
67. Digital News Report. URL: <https://reutersinstitute.politics.ox.ac.uk/digital-news-report/2021> (дата звернення: 05.02.2026).
68. DIGITAL: UKRAINE. URL: <https://datareportal.com/reports/digital-2024-ukraine> (дата звернення: 05.02.2026).
69. Gabon suspends access to social media as critics accuse its leader of crackdown on dissent. URL: <https://apnews.com/article/gabon-social-media-coup-31b45d044d9dea4ecadda68d17e77f5c> (дата звернення: 05.02.2026).
70. Information and communications technologies for development : resolution / adopted by the General Assembly. URL: <https://digitallibrary.un.org> (дата звернення: 05.02.2026).
71. International Programme for the Development of Communication. URL: <https://www.unesco.org/en/international-programme-development-communication> (дата звернення: 05.02.2026).
72. Iran : Internet deliberately shut down during November 2019 killings – new investigation. URL: <https://www.amnesty.org/en/latest/press-release/2020/11/iran-internet-deliberately-shut-down-during-november-2019-killings-new-investigation> (дата звернення: 05.02.2026).
73. Mission, Firewall and Charter. URL: <https://www.insidevoa.com/p/5831.html> (дата звернення: 05.02.2026).

74. Mumby D. K. Modernism, postmodernism, and communication studies: A rereading of an ongoing debate. *Communication Theory*. 1997. Vol. 7. No. 1. P. 1–28.

75. Muth R., Finley M., Muth M. Harold D. Lasswell : An Annotated Bibliography. New Haven: New Haven Press, 1990. 19 p.

76. Nikolina I.I. Democratic governance: local development. Humanization concept of public administration: theoretical and methodological fundamentals : Scientific monograph. Riga. LaPra : «Baltija Publishing». 2022. 248 p. Pp. 157-194.

77. Open government and citizen participation. URL: <https://www.oecd.org/en/topics/open-government-and-citizen-participation.html> (дата звернення: 05.02.2026).

78. Standard German. URL: <https://www.ethnologue.com/language/deu/> (дата звернення: 05.02.2026).

79. The Charter of Fundamental Rights of the European Union. URL: https://www.europarl.europa.eu/charter/docs/text0_en.htm (дата звернення: 05.02.2026).

80. Transforming our world : the 2030 Agenda for Sustainable Development. URL: <https://sdgs.un.org/2030agenda> (дата звернення: 05.02.2026).

81. Under Secretary for Public Diplomacy. URL: <https://www.state.gov/bureaus-offices/under-secretary-for-public-diplomacy/> (дата звернення: 05.02.2026).